

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

**Кафедра прикладної лінгвістики**

На правах рукопису

**ПАНАСЮК ГАННА ПЕТРІВНА**

**ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ  
УКРАЇНИ**

**(НА МАТЕРІАЛІ BBC NEWS ТА BBC NEWS УКРАЇНА)**

Спеціальність: 035 Філологія (Прикладна лінгвістика)  
Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

**Науковий керівник:**

Кандидат педагогічних наук

доцент кафедри прикладної лінгвістики

Берладин Ольга Богданівна

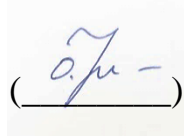
**РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ**

Протокол № 5

засідання кафедри прикладної лінгвістики

від 03 грудня 2024 р.

Завідувач кафедри



(                    ) Берладин Ольга Богданівна

**ЛУЦЬК – 2024**

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОДИНИЦЬ МОВИ .....	5
1.1. Поняття «лексико-семантичного поля» .....	5
1.2. Утворення лексико-семантичних полів .....	9
1.3. Особливості репрезентації війни .....	12
Висновки до Розділу 1 .....	14
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ .....	15
2.1. Лексичні одиниці української мови для репрезентації війни в Україні.....	15
2.2. Лексичні одиниці англійської мови для репрезентації війни в Україні.....	19
2.3. Порівняння лексем та фразем української та англійської мов .....	23
2.4. Аналіз контекстуальних варіацій у використанні лексико-семантичних одиниць .....	30
2.5. Вплив мовленнєвої політики та маніпуляції на лексико-семантичну репрезентацію .....	41
2.6. Перспективи мирного врегулювання конфлікту через мовленнєві засоби.....	48
Висновки до Розділу 2 .....	55
ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	66

## ВСТУП

**Актуальність дослідження.** З огляду на стрімкий розвиток сучасного суспільства, обсяг інформаційних матеріалів у різних джерелах постійно зростає. Зокрема, кількість публіцистичних статей збільшується високими темпами, що підкреслює важливість їх вивчення не лише як засобів інформування, але й як інструментів формування громадської думки та нав'язування ідей. У текстах публіцистичного стилю активно використовуються різноманітні лексичні та фразеологічні одиниці, які надають текстам емоційності, образності та переконливості. Зокрема, репрезентація війни в Україні стала однією з ключових тем сучасних досліджень, адже кількість статей на цю тему постійно зростає. Для висвітлення подій в Україні автори новин активно використовують широкий спектр лексем і фразем, які потребують глибокого аналізу, що визначає актуальність нашого дослідження.

**Метою** дослідження є проаналізувати лексико-семантичну репрезентацію війни росії проти України.

Для досягнення мети дослідження поставлено такі **завдання**:

- 1) схарактеризувати поняття «лексико-семантичне поле»;
- 2) зробити огляд засобів репрезентації війни;
- 3) проаналізувати українські та англійські лексичні одиниці на позначення війни у статтях BBC News та BBC News Україна;
- 4) порівняти засоби репрезентації війни у двох мовах;

**Об'єктом** дослідження є лексико-семантична репрезентація війни росії проти України.

**Предметом** дослідження є українські та англійські лексичні одиниці на позначення війни росії проти України.

**Матеріалом** дослідження слугували статті BBC News та BBC News Україна;

**Практичне значення** дослідження полягає в удосконаленні знань про лексико-семантичну репрезентацію війни в англійській та українській мовах. Результати дослідження допоможуть у подальших дослідженнях лексико-семантичної репрезентації війни.

**Теоретичне значення** дослідження проявляється у тому, як отримані результати можуть бути використані для навчання лінгвістичних одиниць та під час вивчення лексикології та фразеології.

Під час виконання дослідження використано такі **методи**:

- 1) метод аналізу, який став у нагоді для здобуття знань про лексико-семантичну репрезентацію у різні періоди існування та дослідження лексем та фразем;
- 2) метод синтезу для поєднання зібраної інформації про лексеми та фраземи в єдине ціле та встановлення зв'язку та відмінностей між різними типами;
- 3) описовий метод для пояснення особливості будови лексем та фразем у репрезентації війни та їх функціонування у мові;
- 4) метод вибірки для виокремлення досліджуваних одиниць;
- 5) метод порівняння та зіставлення для виокремлення відмінностей лексем та фразем репрезентації війни в публіцистичних текстах в англійській та українській мовах;
- 6) метод аналогій для встановлення відношення між англійськими та українськими лексемами та фраземами, обраних із публіцистичних статей.

**Структура роботи.** Магістерська робота складається зі вступу, 2 розділів, які містять 9 підрозділів, висновків, списку використаної літератури (перелік із 45 найменувань). Повний обсяг магістерської роботи складає 72 сторінки.

# РОЗДІЛ 1

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОДИНИЦЬ МОВИ

### 1.1. Поняття «лексико-семантичне поле»

У сучасній лінгвістиці існує тенденція до того, що науковці часто звертаються до питання об'єднання лексем та фразем у певні лексико-семантичні структури. Цим питанням цікавились такі дослідники, як О. Потебня, І. Калиновська, Г. Ібсен тощо.

Й. Трір є основоположником поняття про те, що мова має системний характер. Дослідник розробив принципи системного аналізу лексичних одиниць. Його теорія тісно пов'язана із ученнями В. Гумбольта про те, що мова характеризується внутрішньою формою, та із думкою Ф. де Соссюра про значеннєвості мови. Й. Трір виділив два види полів: понятійні та словесні. Понятійне поле – це та структура певної понятійної сфери чи певних понять, які є у свідомості носіїв мови. Слово виявляється лише всередині такого поля [24].

Поняття «лексико-семантичне поле» (ЛСП) трактується як відносно автономне об'єднання лексем, які поєднані спільною гіперсемою. Кожна лексема у ЛСП відноситься до того чи того поля, або через свою багатозначність до кількох ЛСП [19, с. 26].

На думку Г. Ібсена одне ЛСП – це ті слова, які є споріднені за змістом та мають однакове оформлення, тобто це ті слова, які мають одне і те саме морфологічне оформлення через свою смислову близькість [21, с. 30-45].

Дж. Лайонз висловив думку про те, що теорія ЛСП пов'язана із аналізом смислу лексем. Дослідник вважає, що ЛСП – це набір лексем, які охоплюють ту чи ту сферу концепту та є синтагматично та парадигматично структуровані [22, с. 252-254].

Однак Р. Гренді звернув увагу на те, що пам'ять людей формується на основі протиставлень понять. Тому, він вважає, що ЛСП – це поєднання одиниць, які мають містити певну контрастну групу. Таке ЛСП може бути як малим, так і

великим. Кількість одиниць у полі залежить від цілей, які науковець ставить перед собою під час вибору тієї чи тієї концептосфери [20, с. 274-275].

Лексико-семантичне поле – це лексичні одиниці, які становлять «лексико-семантичні угруповання, структури певної мови з урахуванням її культурної і національної своєрідності» [11, с. 138].

На думку М. Кочергана, ЛСП – це об'єднання парадигматично–зв'язаних лексем, які поєднані спільністю змісту та виявляють предметну, функціональну або поняттєву подібність означуваних одиниць [8, с. 265]

Характерними особливостями ЛСП є:

- 1) наявність семантичних відношень у цих ЛСП;
- 2) системний характер ЛСП;
- 3) залежність лексичних одиниць між собою у системі ЛСП;
- 4) автономність ЛСП;
- 5) зв'язок із іншими ЛСП [12].

Більш детально ЛСП описав дослідник О. Бондар, який не лише розкрив зміст поняття, а також подав особливості цих структур. На думку вченого, ЛСП – це автономне поєднання лексичних одиниць, які пов'язані одною гіперсемою. Значення певних понять, які входять до складу ЛСП, розкривається через їх протиставлення іншим компонентам, які розглядаються у лексико-семантичній парадигмі [3, с. 220].

Гіперсема, яка об'єднує усі слова ЛСП є ключовим словом поля, яку трактують як «виділену в тексті лексичну одиницю, яка несе на собі стильове навантаження залежно від особливостей вияву індивідуального стилю, а також від змістової, художньо-естетичної структури тексту» [6, с. 76].

Прикладами ЛСП можуть бути такі поля, як поле спорідненості, поле мислення, поле сприйняття, темпоральне поле тощо. У кожному полі є одна спільна ознака, яка є характерною для всіх одиниць поля. Ця ознака є архісемою та виражена за допомогою узагальненого значення.

Усі ЛСП є пов'язані між собою. Головним методом їх зв'язку є багатозначні слова, які можуть входити до складу різних ЛСП. Наприклад, слово *come* має різні значення, та, залежно від тих значень, це слово може відноситись до різних ЛСП.

У значенні ‘прибувати’ це слово відноситься до поля переміщення, але як складова виразу *to come to the conclusion* лексема належить до поля мислення. Тобто, ці ЛСП пов’язані між собою та утворюють одну лексико-семантичну систему мови. Систематичність словникового складу мови залежить не тільки від потреб спілкування (утворюючи словосполучення, мовець спочатку запам’ятовує смислове об’єднання лексики, а потім знаходить у ньому найточніше потрібне йому слово), а й залежить від систематичності словникового складу предметного світу, втіленого у лексиці [8, с. 210].

ЛСП можна визначити як систему лексичних одиниць, що об’єднуються на основі певних семантичних зв’язків. Така система має важливі ознаки, які дозволяють дослідникам детально аналізувати мову, особливо в контексті різноманітних тем, таких як мирне врегулювання чи війна. Нижче розглянемо ознаки більш детально (див. табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

### Основні ознаки ЛСП у науковій літературі

№	Ознака	Особливості
1.	Набір одиниць, об’єднаних семантичними зв’язками	У межах ЛСП об’єднуються слова й вирази, які мають спільну тематику або пов’язані спільною ідеєю. Наприклад, лексеми, пов’язані з війною (як-то «конфлікт», «бій», «захист»), можуть формувати поле, об’єднане темою військових дій. Такі поля стають особливо важливими при аналізі, оскільки їхні одиниці дозволяють глибше зрозуміти культурні та соціальні асоціації, пов’язані з певною темою.
2.	Ядерний компонент ЛСП	Кожне ЛСП має ядро – лексему або групу лексем, що відіграють основну роль у полі. Ядро слугує центром, навколо якого формуються інші значення в полі, які варіюються за ступенем зв’язку з основним значенням. У прикладі з військовим полем таким ядром може виступати слово «війна», до якого співвідносяться інші терміни за значенням.
3.	Структура поля з ядром і периферією	ЛСП має чітко структуровану організацію, де ядро є центральним, а периферійні елементи з часом набувають дедалі слабшого зв’язку із загальною темою. У міру віддалення від ядра зв’язок з ним стає менш очевидним, але ще залишається частиною загального семантичного контексту. Наприклад, у полі війни до периферії можуть відноситися терміни, що описують побічні явища конфлікту (як-то «криза», «евакуація»), які, хоч і менш тісно пов’язані з ядром, все ж відображають спільне значення.

Примітка: джерело складене автором на основі [24]

При вивченні словникового складу мови як цілісної системи лексичних одиниць можна обрати один із двох підходів:

1. Системний підхід до словникового складу як цілісної сукупності елементів. У цьому випадку дослідники аналізують лексичний склад, враховуючи його структуру та організацію. Вони розглядають слова в межах різних класів або груп (наприклад, тематичних або граматичних), з'ясовуючи, як ці групи взаємодіють і взаємопов'язані між собою. Таким чином, розкриваються загальні закономірності, притаманні всій системі лексики певної мови, включно з основними категоріями лексичних відносин та структурними зв'язками між словами.

2. Одиничний підхід до вивчення лексичних елементів. Підхід передбачає аналіз окремих лексичних одиниць (наприклад, слова, словосполучення чи фразеологізми) і їхніх системних зв'язків у рамках окремих лексичних полів. У цьому разі дослідники розглядають певне слово, його значення, стилістичну забарвленість, контекст вживання тощо, що дозволяє точніше визначити його місце в системі мови і зрозуміти особливості словникового складу [8, с. 219].

Загалом, кожен лексичний елемент належить до певної системи ЛСП завдяки своїм характеристикам, таким як семантика, словотворчі можливості, стилістичне забарвлення тощо. Наприклад, у лексико-семантичному полі «війна» такі слова, як: «солдат», «битва», «фронт» формують центральну частину цього поля, адже їх семантика прямо пов'язана з його ядром. На периферії цього поля розташовані слова з менш очевидним, але ще значущим зв'язком до тематики, як: «криза» чи «жертва».

Узагальнююча характеристика лексичних відносин у мовній системі вимагає аналізу не лише найбільш очевидних або частотних слів, а й тих, що формують мінімальні лексичні сукупності. Аналіз цих елементарних одиниць (слово, корінь, фразема тощо) дозволяє скласти цілісне уявлення про словниковий склад мови та його значеннєві структури (див. рис. 1.1.). Таким чином, двоякий підхід до вивчення лексики забезпечує більш глибоке та багатогранне розуміння її структури та системних відносин, а також дозволяє враховувати всі можливі нюанси організації лексичних одиниць у межах мовної системи.



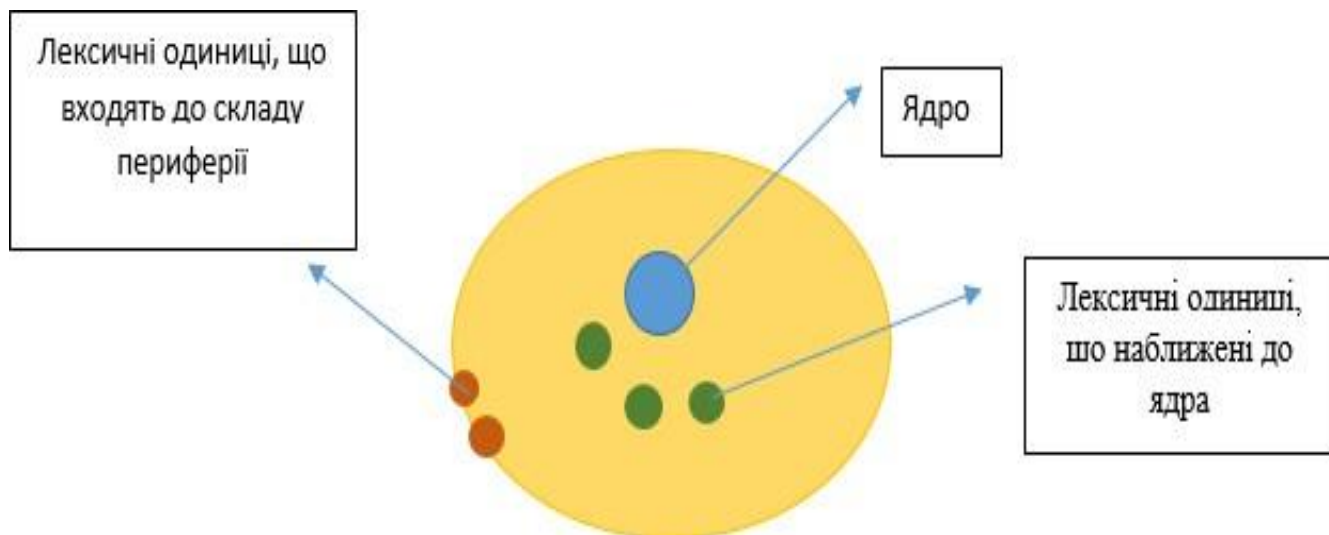


Рис. 1.1. Структура ЛСП, джерело створене автором на основі [3]

Таким чином, проблемою дослідження ЛСП є критерії та принципи відбору одиниць, які входять до тієї чи тієї ЛСП. Формування складу ЛСП має тенденцію відбуватися довільно, має суб'єктивний, умовний характер, що зумовлено складною організацією лексичної системи (можливість виділення та імітації різних угруповань на одному матеріалі).

Отже, ЛСП – це сукупність мовних одиниць, які пов'язані між собою спільністю змісту та показують предметну, функціональну та понятійну схожість явищ. Одиниці об'єднують у те чи інше ЛСП на основі їх подібності, а багатозначність тих одиниць виявляє зв'язок між різними ЛСП.

## 1.2. Утворення лексико-семантичних полів

ЛСП є ключовою одиницею в горизонтальній структурі мовної системи, яка об'єднує слова зі спільними семантичними ознаками, але відрізняється деякими значеннєвими нюансами. Поле формується навколо спільної абстрактної семантичної основи (інваріанта) – загальної смислової системи, яка об'єднує значення слів, що належать до цього поля. Інваріант є центральним концептом, який зберігає основне, загальне значення поля. Цей інваріант виступає абстрактною семантичною системою, що відображає головну ідею, навколо якої об'єднані значення слів-елементів. Наприклад, у полі «армія» інваріантом може виступати ідея «військові навчання», до якої співвідносяться різні слова, що

мають відтінки значення цієї тематики, як: «солдат», «командир», «підрозділ», «мобілізаційний план» тощо.

ЛСП складається з конститuentів – слів, що відображають певні варіанти основного значення інваріанта. Кожен з них має певну відмінність у значенні, однак вони всі поділяють спільну семантичну ознаку. Наприклад, у полі «армія» слово «солдат» має загальну тематику «військові навчання», але водночас містить конкретний відтінок значення, відмінний від слова «вчитель». Конституенти варіюють одне одного, тобто можуть бути взаємозамінними або взаємодоповнюваними в різних контекстах, завдяки своїм відмінним значенням. Такі відмінності виникають завдяки специфічним смисловим деталям, які називають диференційними ознаками [17].

Конституенти ЛСП пов'язані парадигматичними зв'язками, тобто утворюють низку смислово пов'язаних слів. Зокрема, ці слова належать до одного смислового ряду, оскільки їхнє значення визначається спільною семантичною ознакою, але відрізняється хоча б однією диференційною ознакою. Наприклад, слова «солдат», «офіцер», «генерал», мають спільну семантичну ознаку (особи, які служать в армії), однак мають різні контекстуальні ролі та функції, які відображають певні етапи ієрархії та відповідальності у військовій структурі.

Таким чином, ЛСП дозволяє структурувати лексичні одиниці у мові, групуючи їх за подібністю та розмежовуючи за специфікою значення, що створює цілісну картину, де кожна одиниця набуває особливого смислового статусу в межах загальної тематики, одночасно доповнюючи й уточнюючи значення інших елементів поля.

Для репрезентації того чи іншого ЛСП важливу частину відіграють зв'язки у цих полях, завдяки яким й відбувається виокремлення цього поля у мові (текстах мови). Між словами, які репрезентують те чи інше ЛСП існують різноманітні зв'язки, серед яких виділяють:

1) гіпонімічні зв'язки між словами, які виявляють у родо-видових поєднаннях, ознакою яких є включення обсягу певного поняття до обсягу іншого поняття. Прикладами такого зв'язку репрезентантів ЛСП є: *tree – cherry tree, meal*

– *salad, to glance – to look, coloured – black* тощо. Такі слова є засобами вираження того чи іншого ЛСП у текстах, завдяки яким можна виявити головне ЛСП.

2) партитивні зв'язки, які базуються на відношенні частина-ціле, елемент-система. Прикладами таких зв'язків є: *branch – tree, район – область*. Ці зв'язки є засобом вираження відношень понять із меншою семантикою із поняттями із більшою семантикою [17].

3) еквонімічні зв'язки, основою яких є семантичний зв'язок між словами, які є на одному рівні узагальнення та мають одне спільне слово. Наприклад, слова *poplar, pine, willow* характеризуються цим зв'язком, їхнє спільне слово – *tree*. Такі зв'язки є засобом вираження ступенів узагальнення під час репрезентації лексико-семантичного поля, до якого вони входять [17].

4) синонімічні зв'язки, тобто слова, значення яких однакове або дуже схоже. Наприклад, *philology – linguistic, slip – mistake – error*. Ці слова є засобами вираження тотожності понять, аби точно та зрозуміло передати те чи те поняття, яке відноситься до певного ЛСП [17].

5) антонімічні зв'язки, тобто ті, які характеризуються протилежністю понять, які позначають ті чи інші лексеми чи фраземи. Наприклад, *war – peace* тощо. Завдяки таким зв'язкам відбувається репрезентація лексико-семантичних одиниць, які протиставляються один одному та виявляють відмінні ознаки. Такі слова часто використовуються щоб показати різні відтінки понять для конкретизації понять.

б) конверсивні зв'язки, тобто ті зв'язки між слова, які виражають зворотне відношення. Тобто, ці слова є засобами лексико-семантичної репрезентації у співвідносних конструкціях згідно із зворотною чи прямою структурою. Ці засоби репрезентують перше поняття із одного погляду, а друге із іншого погляду, тобто об'єкт та суб'єкт міняються місцями у реченнях. Завдяки цьому в текстах виявлено відмінні погляди на одні й ті ж поняття, які можуть бути частиною одного лексико-семантичного поля.

Отже, для репрезентації лексико-семантичних полів важливу роль відіграють зв'язки між словами, які виявляються через гіпонімічні, партитивні, еквонімічні, синонімічні, антонімічні та конверсивні зв'язки. Ці зв'язки

допомагають у виокремленні та розумінні лексико-семантичних полів у мові та текстах. Використання таких зв'язків дозволяє точніше та більш ефективно передавати різноманітні аспекти та співвідношення між поняттями в мовному виразі.

### 1.3. Особливості репрезентації війни

Війна – це феномен, який в сучасній українській лінгвістиці постає тлом для дослідження її репрезентацій у текстах різних жанрів. Ця репрезентація війни вміщує в собі висвітлення подій нерозривно із контекстом, на тлі якого описують страхи війни. Тексти на тему війни спрямовані на фіксацію та відображення подій війни та мають такі ознаки, як фокусування на фактах та демонстрацію свідчень людей, які пережили ті чи ті військові події.

Лексема «війна» в українській мові є багатозначним поняттям із глибоким історичним і соціальним значенням, однак її інтерпретація є обмеженою у відомих асоціативних словниках, а комплексна дефініція цього явища залишається недостатньо розробленою, що зумовлює потребу проведення лінгвістичного асоціативного аналізу для всебічного розкриття значень і конотацій, пов'язаних із «війною» (див. рис. 1.2.).



Рис. 1.2. Ядро та периферія лексичної репрезентації «війни», джерело створене автором

Щодо словникового складу, репрезентація війни виявляється літературною лексикою та фразеологізмами. Формальна репрезентація війни характеризується використанням термінології військового дискурсу. Наприклад, *radioactive material*, тероризм, гаубиця тощо. Для опису подій війни використовуються професіоналізми військової сфери, а також військові жаргонізми, тобто неформальна, функціональна обмежена мова військовослужбовців. Такі слова використовуються для виконання певних функцій текстів, які репрезентують війну: оціночну, експресивну, евфемістичну тощо [2, с. 17].

В основі репрезентації війни лежить й використання слів, які відносяться до тих, які використовують військові у повсякденному спілкуванні. У текстах репрезентації війни наявні два головні складники – текст і контекст, і контекст постає на перше місце. Тобто, часто неформальне спілкування військових людей визначає їх статус у війську та виявляє субординацію у збройних силах [5, с. 97].

Тексти, які виявляють репрезентацію війни, мають такі ознаки:

1) насиченість термінами різної структури (прості терміни, похідні терміни, складні терміни та терміни-словосполучення);

2) використання багатьох скорочень лексичних одиниць, наприклад, *SW – Special Weapon, ППО – проти повітряна оборона* [16, с. 113].

К. Татаренко визначає такі особливості текстів, у яких висвітлена репрезентація війни в Україні:

1) важливість теми текстів та заголовків до них;

2) використання художніх засобів, наприклад, порівнянь, алюзій, епітетів, оксюморонів тощо;

3) важливість використання правильного синоніма під час перекладу;

4) особливості використання денотативів та конотативів слів;

5) використання лексичних обмежувачів;

6) використання уточнень для полегшення розуміння різних понять [15, с. 300-301].

Тексти про війну характеризуються й вживаннями опозицій «друг – ворог», «свій – чужий» тощо, на фоні яких виявляється бінарність війни. Кожна така бінарна структура виявляється у стислій, лаконічній та точній формі.

У сучасній лінгвістиці репрезентація війни характеризується й використанням омофразії, тобто використання різних типів словосполучень: вільних, термінологічних та фразеологічних [4]. Омофрази, які використовуються у текстах для репрезентації війни займають проміжне місце між фраземами та термінологічними словосполученнями та використовуються у військових текстах різних жанрів. Наприклад, *talent spotter* – людина, яка працює під прикриттям, *knife fight* – повітряний бій на низькій швидкості.

Отже, репрезентація війни у текстах різних жанрів характеризується використанням термінів, професійних слів військових, фразем та лексем для опису подій війни та емоційного навантаження людей.

### **Висновки до Розділу 1**

Лексико-семантичне поле – це відносно автономне об'єднання лексем, які поєднані спільною гіперсемою. Лексеми, які входять до складу ЛСП, можуть відноситися до різних полів через їх багатозначність. Особливостями ЛСП є те, що вони мають семантичні відношення, системний характер, співвідношення лексем між собою, автономність та зв'язок усіх ЛПС між собою. Засобами вираження лексико-семантичної репрезентації є зв'язки у ЛСП, серед яких виділяють гіпонімічні зв'язки, партитивні зв'язки, еквонімічні зв'язки, синонімічні зв'язки, антонімічні зв'язки та конверсивні зв'язки.

Тема війни представлена за допомогою літературної лексики, фразеологізмів, професіоналізмів, військового сленгу. Ці тексти мають такі ознаки, як насиченість термінами різної структури та використання великої кількості скорочень. Часто війна виявляється за допомогою опозицій «друг – ворог», «свій – чужий». Тексти репрезентації війни мають такі особливості, як важливість теми та заголовку, використання художніх засобів, особливості використання денотативів та конотативів слів, використання лексичних обмежувачів та використання уточнень для полегшення розуміння різних понять.

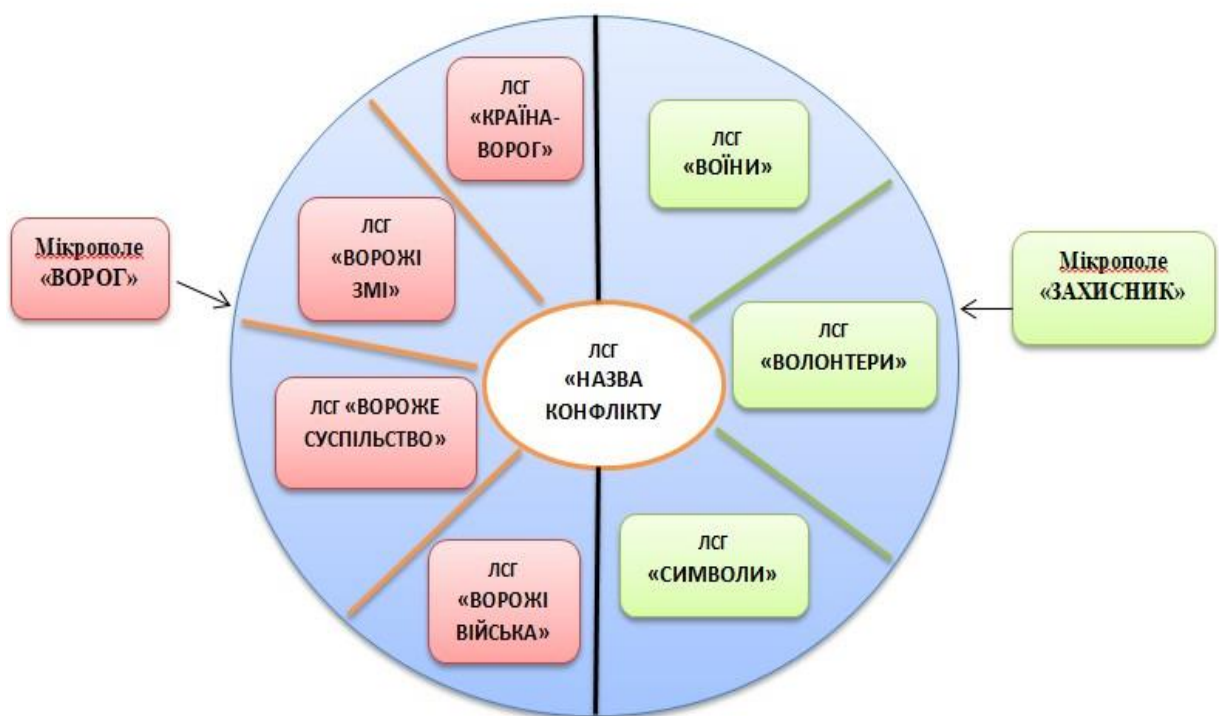
## РОЗДІЛ 2

### ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

#### 2.1. Лексичні одиниці української мови для репрезентації війни в Україні

У роботі проаналізовано репрезентацію війни росії проти України у статтях The BBC News та BBC News Україна. Ключовою одиницею лексико-семантичного поля (далі – ЛСП) «війна» є лексеми *війна* (див. рис. 2.1.), яка утворює численні зв'язки з іншими мовними одиницями, наприклад:

- 1) *війна націй* [13]. За допомогою поєднання двох іменників показано, що війна відбувається не лише між владою, а між усіма людьми;
- 2) *велика війна* [13]. Словосполучення вказує на масштаби війни;
- 3) *війна світла та темряви* [13]. Ця фразеологічна одиниця показує те, що війна відбувається між світлом – Україною – та темрявою – росією;
- 4) *жорстока війна* [13]. За допомогою поєднання прикметника та іменника показано те, що війна несе лише негативні та жорстокі наслідки.



*Рис. 2.1. Лексико-семантичне поле «війна»,  
джерело створене автором на основі [26]*

Проаналізувавши статті українською мовою, які описують події в Україні після 24 лютого 2022 р., ми дійшли висновку, що лексичні одиниці на позначення війни, можна об'єднати у такі лексико-семантичні поля:

1) ЛСП «агресія та жорстокість». У статтях виявлено те, що автори описують агресію та жорстокість російської армії, а також агресію, яку спричиняють дії нападників в українській армії. Лексемами, які утворюють це ЛСП: *дві снайперські групи були знищені танком; зробив снаряд з чоловіком біля нього в черзі – йому відірвало голову; чотири-п'ять днів тому почали стріляти з мінометів; «радіоактивного зараження території навколо» або ядерної катастрофи; з іншими дітьми-жертвами війни* [13];

2) ЛСП «руйнування». Ці руйнування спричинені військовими діями: *обстрілювали мости через Дніпро; місто Маріуполь тепер зруйноване російськими бомбами (див. Додаток А); її дім зруйнований; осколки пробіли металеві входні двері; влучили в наш садок, за 10 метрів від будинку; тактику «спаленої землі»; послідовно руйнують місто, обстрілюючи його з усіх боків; громлять навколишні села; на зруйнованому колишньому заводі в Рубіжному; вкриті шрамами; спалені та розтриті вщент* [13];

3) ЛСП «патріотичність» українського народу та української армії: *їхня мотивація – навчитися якнайшвидше (про бажання швидко опанувати нову техніку українськими військовими); вірних ідей захисту України; Ми сильні, ми потужні; я хочу побачити перемогу; ми тримаємось; боротися за життя; Я впевнена, що Україна переможе і залишиться незалежною державою* [13].

4) Для репрезентації військових дій на території України часто використовуються лексеми на позначення зброї та боєприпасів, тобто це слова, які входять до складу ЛСП «зброя»: *HIMARS; реактивні системи залпового вогню (РЗСО); гаубиця; самохідна артилерійська установка з величезним стволом; М720; ракетні системи; легка протитанкова зброя; ракети малої дальності Brimstone 1, броневих автомобілі Mastiff і системи протиповітряної оборони з ракетами Starstreak; систему протиповітряної оборони - IRIS-T; старі автомати Калашникова; «Градами», «Смерчами» обстрілюють; дрон* [13].



5) ЛСП «захисники та вороги». ЛСП, безпосередньо впливає на емоції аудиторії. Слова на кшталт «вороги», «агресор», «терорист» викликають страх, гнів і відчуття загрози, в той час як «герої», «захисники» пробуджують гордість, підтримку і віру у власну армію:

– Збройні сили України (далі – ЗСУ): *«Збройні Сили України тримають лінію оборони на сході країни, зупиняючи наступ ворога»;*

– «українська армія»: *«українська армія успішно знищила ворожий конвой, який рухався в напрямку Києва»;*

– «наші захисники»: *«Завдяки нашим захисникам Харків поступово звільняється від окупантів»;*

– «воїни»: *«Наші воїни мужньо обороняють кожен сантиметр української землі»;*

– «наша армія»: *«Ми всі підтримуємо нашу армію, яка відчайдушно захищає нас від окупантів»* [13].

У матеріалах BBC News Україна найбільш уживаними номінаціями для позначення наших військових є: «ЗСУ» – 44 %, «українська армія» – 12 %, «наші захисники» – 11 %, «наші воїни» – 5 % та «наша армія» – 5 % (див. рис. 2.2.).

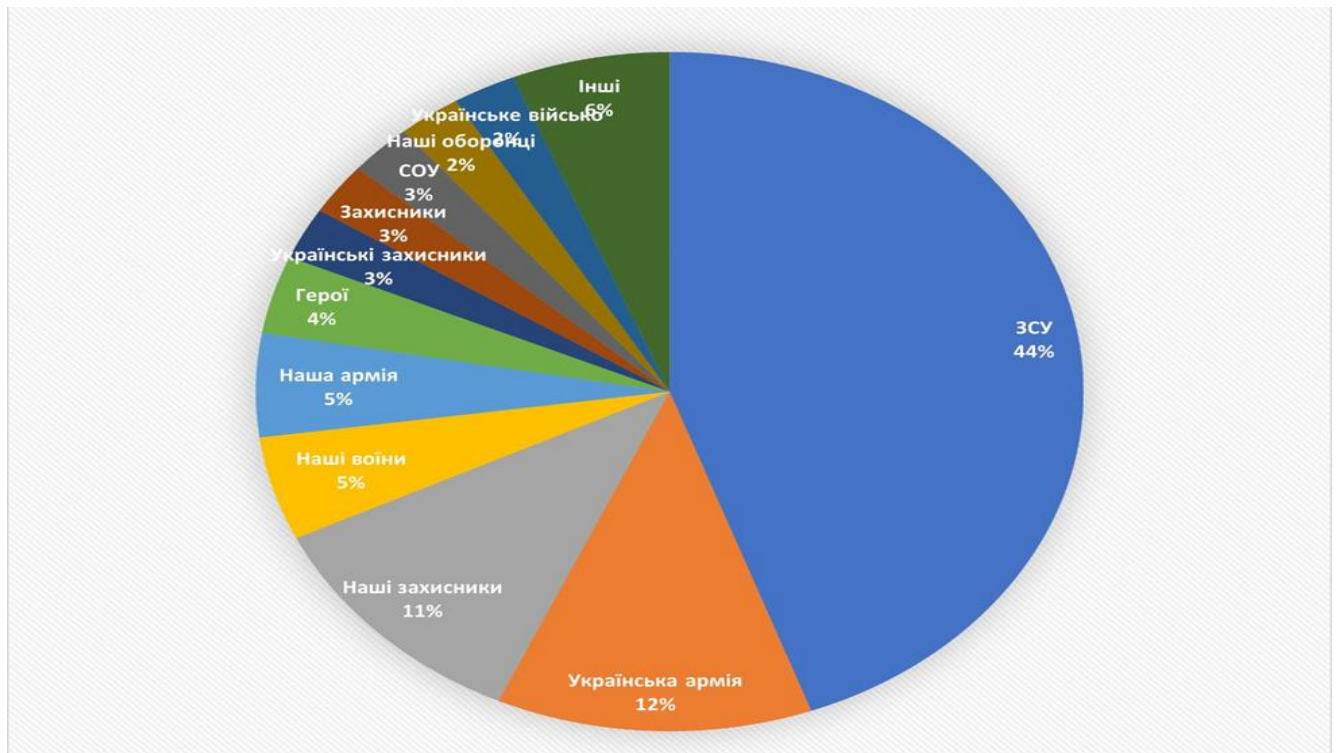


Рис. 2.2. Номінування «захисників», джерело створене автором на основі [13;27]

Також, ЛСП «ворог» вказує на агресора, який незаконно захоплює території та підкреслює неприйнятність дій противника. Серед основних домінувань виділяємо:

- окупанти: *«окупанти продовжують знищувати наші міста, але їм ніколи не зламати дух українців»;*
- загарбники: *«військові щодня відбивають атаки загарбників на Донбасі»;*
- рашисти: *«рашисти намагаються просувати свої наративи через пропаганду, але світ бачить їхню брехню».*
- русня: *«наші захисники кожного дня завдають втрат русні на полі бою»;*
- терористи: *«світ визнає дії рф терористичними, і їх злочини не залишаться безкарними».*

Результати аналізу свідчать, що у матеріалах BBC News Україна для позначення російських військових найчастіше вживаються такі ЛСО, як: «російські загарбники» (22 %), «російські окупанти» (20 %), «окупанти» (19 %) та «російські нацисти» (12 %) (див. рис. 2.3.).

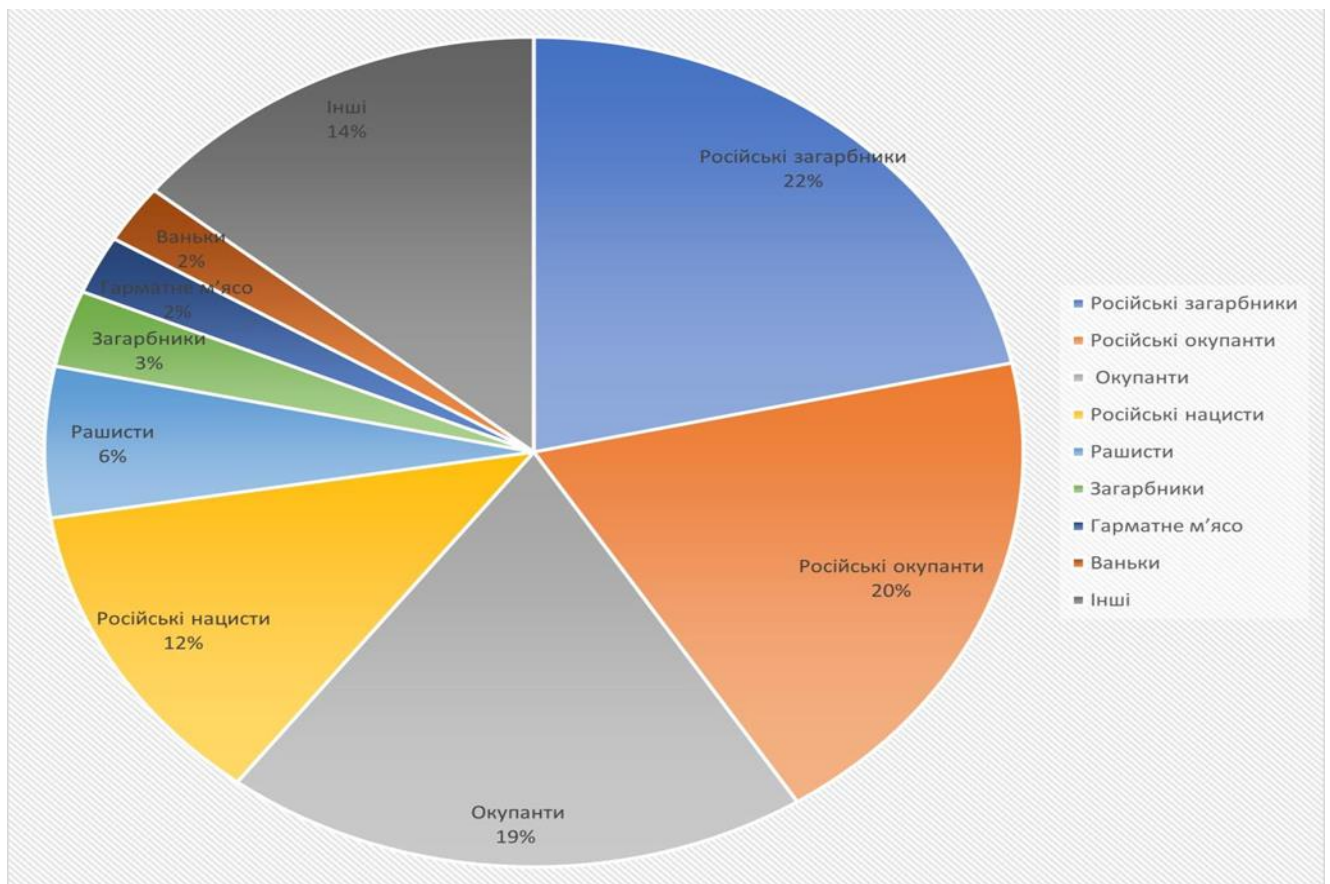


Рис. 2.3. Номінування «ворога», джерело створене автором на основі [13;27]

Окрім вище зазначених лексем та фразем для репрезентації теми війни використовуються лексеми, які позначають наслідки, які несуть військові дії. Наприклад: *продовольча криза; зростають ціни на зерно; блокада чорноморських портів* [13].

Для репрезентації війни в Україні часто використовуються лексичні одиниці на позначення військових об'єктів: *позиції; лінія фронту; лінія оборони; база окупантів* [13]. Виокремлено також й лексеми, які позначають військові підрозділи, наприклад: *батальйон; Збройні сили України; ТРО; нацгвардія; Азов; бригада* [13].

У проаналізованих статтях виявлено й використання лексем, які позначаються лексико-семантичне поле «військові дії», до складу якого належать лексичні одиниці: *окупація; оборона; мобілізація; партизанська війна; полон; бій; повітряний бій; провокація; брутальна окупація; оборону Миколаєва* [13].

Під час опису військових подій часто використовуються лексеми, які позначаються військові звання та входять до лексико-семантичного поля «звання військових»: *генерал; головнокомандувач; прикордонник; танкісти; розвідка; десант; генерал-майор Дмитро Марченко; маріонетковий лідер* [13].

Особливою лексико-семантичною групою є назви осіб супротивної сторони, тобто назви людей, які мають негативну оцінку. Наприклад, *колаборант; орда; російський окупант; москаль* [13].

Отже, у статтях BBC News Ukraine використовуються чимало лексем та фразем, які допомагають читачеві краще зрозуміти події війни та особливості її ведення. Ми виокремили 4 лексико-семантичних полей. Репрезентація війни полягає у використанні головним чином військової термінології, яка із початком повномасштабного вторгнення увійшли у загальноживану лексику українців.

## **2.2. Лексичні одиниці англійської мови для репрезентації війни в Україні**

Для того аби точно та зрозуміло доносити інформацію для іноземців про події в Україні, важливо правильно добирати лексеми та фраземи для

репрезентації війни росії проти України у статтях на цю тему. Лексичні одиниці об'єднано у декілька лексико-семантичних полів.

Головним лексико-семантичним полем є «war», до складу якого належать такі одиниці:

1) *partisan war* [25]. Лексема показує особливий тип війни, який використовується.

2) *a war of artillery, high-tech weapons and minds* [25]. Ця лексема вказує на те, що війна в Україні зараз – це не лише збройний конфлікт, а війна понять та принципів життя.

3) *war of nations* [25].

4) *great war* [25].

5) *war of light and darkness* [25].

Серед статей англійською мовою із електронного видання The BBC News виокремлено використання різних лексико-семантичних полів:

- ЛСП «brutality»: *being kept at gunpoint; radioactive contamination of the wider region or a nuclear catastrophe; a man standing in line with him was hit by a shell and his head was blown off; mortars started firing four or five days ago; other child victims of the war* [25].

- ЛСП «destruction»: *bridges across the Dnipro were shelled; the city of Mariupol is now destroyed by Russian bombs; her house is destroyed; shrapnel pierced the metal front door; Our garden was hit, just 10 metres from our house; burned to the ground; bear the scars; in a smashed-up former factory in Rubizhne; pummelling surrounding villages; from the face of earth* [25].

- ЛСП «military action»: *occupied by Russian forces; a brutal occupation; the defence of the southern city of Mykolaiv* [25].

- ЛСП «patriotism», яке виражає настрої та любов до України й готовність до боротьби: *we are holding on; I'm confident that Ukraine is going to win and stay an independent state; loyal to the idea of defending Ukraine; We are strong, we are powerful; I want to see the victory of Ukraine; fight for life* [25].

- ЛСП «weapon»: *HIMARS; drone; Army's Multiple Rocket Launcher System (MLRS); howitzers; a self-propelled artillery piece with a huge barrel pointing south;*

*short-range Brimstone 1 missiles, Mastiff armoured vehicles and Starstreak missile air defence systems; air defence system - the Iris-T; the old Kalashnikovs* [25].

- ЛСП «military ranks»: *Russia's puppet leader; Maj Gen Dmytro Marchenko; general; troops; tankers; border guard* [25].

Окрім вище зазначених лексико-семантичних полів у стаття The BBC News виявлено використання лексем, які позначають негативні ролі осіб у складі супротивника. До таких лексем входять: *collaborator; Russian horde; Russian occupier; moskal* [25].

Для репрезентації війни використовуються й лексеми на позначення військових об'єктів та військових підрозділів. Наприклад, *positions; front line; defense line; occupant base; Armed Forces of Ukraine; national guard; brigade* [25].

Загалом, в рамках аналізу лексики англомовного видання BBC News найбільшу групу становлять слова, які описують реалії війни в Україні, а також лексичні одиниці, що позначають різноманітні типи зброї. Третє місце серед проаналізованого лексикону займають одиниці, які відображають життя українських біженців (див. табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

### Групи ЛСО у англомовному виданні BBC News

№	Назва групи	Кі-сть одиниць, %
1.	Ukrainian reality	20
2.	Military equipment and weapons	17
3.	Life of Ukrainian refugees	14
4.	Military actions	12
5.	Volunteering	11
6.	Diplomatic front	10
7.	Statements glorifying Ukraine	9

Примітка: джерело складене автором на основі [25]

Зокрема, до української реальності відносимо слова: «*Ukrainian military forces*» (ЗСУ); «*combat*» (військова справа); «*casualties*» (жертви); «*territorial security*» (територіальна оборона); «*all-out invasion*» (повномасштабне вторгнення); «*curfew*» (комендантська година); «*artillery fire*» (обстріли); «*critical infrastructure*» (стратегічні об'єкти); «*warning siren*» (повітряна тривога); «*genocide*» (геноцид) тощо.

До групи військова зброя та обладнання відносимо такі ЛСО як: «*armaments*» (зброя); «*munitions*» (боєприпаси); «*vayraktar*» (байрактар); «*SAM*» (зенітно-ракетний комплекс); «*combat aircraft*» (винищувач); «*tank destroyer system*» (протитанковий ракетний комплекс); «*drone*» (дрон); «*area bombardment weapons*» (касетні бомби) тощо.

До групи військових дій відносимо наступні ЛСО: «*maintain*» / «*lose ground*» (утримувати / втрачати територію); «*suffer a defeat*» (зазнати поразки); «*launch a strike*» (запустити ракету); «*halt fire*» (зупинити вогонь); «*detain an individual*» (тримати в полоні); «*prisoner swap*» (обмін полоненими); «*withdraw forces*» (вивести сили); «*defend the position*» (захищати позицію) «*lay mines*» / «*clear mines*» (встановлювати міни / розмінювати) тощо.

ЛСО життя українських біженців включає в себе вживання таких лексем як: «*escape overseas*» (втекти за кордон); «*assistance*» (підтримка / допомога); «*asylum seeker status*» (статус шукача притулку); «*welfare benefits*» (соціальні виплати / пільги); «*control post*» (контрольний пункт блокпост); «*refugee shelter*» (притулок для біженців); «*intake center*» (центр прийому біженців); «*access food and healthcare*» (отримувати їжу та медичну допомогу).

Дипломатична група ЛСО включає в себе: «*partner*» (союзник); «*aggressive state*» (недружня країна); «*trade restrictions*» (торговельні обмеження); «*dialogue*» (діалог); «*cooperation*» (співпраця); «*endanger*» (ставити під загрозу); «*breach of international law*» (порушення міжнародного права); «*atrocities of war*» (військові злочини); «*global treaties*» (міжнародні договори) тощо.

До групи гуманітарного контексту відносимо: «*volunteer hub*» (волонтерський центр); «*aid assistance*» (допомога); «*fundraising campaign*» (кампанія зі збору коштів); «*to contribute*» (вносити вклад / пожертвувати); «*to craft camouflage nets*» (виготовляти маскувальні сітки); «*offer psychological support*» (надавати психологічну підтримку); «*humanitarian collection*» (гуманітарний збір); «*transport to the frontline*» (доставити на передову) тощо.

До інформаційної групи ЛСО відносимо: «*disinformation campaign*» (кампанія дезінформації); «*deception and speculation*» (обман та спекуляція);

«*instigation*» (провокація); «*synthetic media*» (дівфейки); «*data breach*» (витік даних); «*fact distortion*» (спотворення фактів) тощо.

До групи військових назв відносимо наступні ЛСО: «*ground forces*» (сухопутні війська); «*heavy artillery*» (важка артилерія); «*contract soldiers*» (контрактники); «*military units*» (військові підрозділи); «*saboteurs*» (диверсанти); «*prisoner of war*» (військовополонений) тощо.

Отже, для репрезентації війни в Україні для іноземних читачів використовуються різні лексеми та фраземи, які допомагають донести до читачів інформацію точніше та із деталями. Важливість лексичного та семантичного розкриття війни полягає у тому, що висвітлення подій суттєве для ведення інформаційної війни проти країни-терориста. На основі наданої інформації, виокремлено 7 лексико-семантичних полів для репрезентації війни росії проти України.

### 2.3. Порівняння лексем та фразем української та англійської мов

Проаналізувавши лексеми та фраземи в українській та англійських мовах, показано, для репрезентації війни в Україні у статтях The BBC News та BBC News Україна використано різноманітні лексеми та фраземи, які характеризуються як своїми відмінностями, так і схожістю.

ЛСП «війна»/«war» виражено різними лексемами українською мовою та їх перекладом англійською:

- *війна націй* [13] – *war of nations* [25]. У цьому прикладі виявлено, що в українській мові ця лексема виражена за допомогою словосполучення, яке складається із прикметника та іменника, а в англійській мові виявлено словосполученням, яке поєднано за допомогою прийменника *of*. Обидва словосполучення мають однакове семантичне значення.

- *велика війна* [13] – *great war* [25]. Це словосполучення для репрезентації війни має однаковий склад та значення в українській та англійських мовах.

- *війна світла та темряви* [13] – *war of light and darkness* [25]. Цей приклад можна віднести до фразеологічного, оскільки його значення ми розуміємо лише із поєднання цих одиниць та після тлумачення. Ці лексеми виражені однаково як в

українській, так і в англійській мовах, оскільки воно зрозуміле та репрезентує особливості війни в Україні.

ЛСП «агресія» та «жорстокість» виражена за допомогою таких лексем та фразем:

- *зробив снаряд з чоловіком біля нього в черзі – йому відірвало голову* [13] – *a man standing in line with him was hit by a shell and his head was blown off* [25].

Лексеми у цьому прикладі виражають агресію російських військ та їх жорстокість до людей. Англійською мовою ці лексеми передано із таким самим семантичним значенням, проте із перестановкою слів, що зумовлене прямим порядком слів в англійській мові.

- *чотири-п'ять днів тому почали стріляти з мінометів* [13] – *mortars started firing four or five days ago* [25]. Як і у попередньому прикладі, у цьому прикладі використано лексеми, які показують агресію російських військ, які обстрілюють міста із мінометів. Таке саме представлення англійською мовою пов'язане з тим, що важливо доносити правдиву інформацію для світу. У прикладі виявлено лише перестановка слів, проте семантичне значення лексем незмінне.

- *радіоактивного зараження території навколо або ядерної катастрофи* [13] - *radioactive contamination of the wider region or a nuclear catastrophe* [25]. Агресія росії виявлена за допомогою залякувань ядерною зброєю, тому це одна із лексем репрезентації військових дій.

ЛСП «руйнування» виражені здебільшого за допомогою слів *обстріл*, *зруйновано* тощо. В українській та англійській мовах це лексико-семантичне поле спрямоване на те, аби виявити наслідки військових дій на території України. Наприклад:

- *обстрілювали мости через Дніпро* [13] - *bridges across the Dnipro were shelled* [25]. Лексема *обстрілювали* та *were shelled* відображають тотожне семантичне значення, тому можна зауважити, що визначене ЛСП виявлено однаково в українській та англійській мовах.

- *місто Маріуполь тепер зруйноване російськими бомбами* [13] – *the city of Mariupol is now destroyed by Russian bombs* [25]. У цьому прикладі, місто Маріуполь було зруйноване російськими бомбами [13], і цю інформацію



підтверджує фраза «the city of Mariupol is now destroyed by Russian bombs» [25]. В обох випадках використовуються однакові лексеми, що передають однакове семантичне значення. Тотожні значення лексем для репрезентації війни в Україні виявлені й у таких прикладах:

- її дім зруйнований [13] – *her house is destroyed* [25];
- влучили в наш садок, за 10 метрів від будинку [13] – *our garden was hit, just 10 metres from our house* [25];
- громлять навколишні села [13] – *pummelling surrounding villages* [25];
- на зруйнованому колишньому заводі в Рубіжному [13] – *in a smashed-up former factory in Rubizhne* [25].

ЛСП «руйнування» показано за допомогою відмінних лексем:

- тактику «спаленої землі» [13] – *from the face of earth* [25]. В українській мові використано військовий термін (*спалена земля*), який використовується для опису тактики війни, яка полягає у знищенні військами усього на шляху. Таку тактику використовує російська армія, та ця лексема зрозуміла для українських читачів. В англійській мові, щоб виразити аналогічне семантичне значення, можна використати фразу «*from the face of the earth*». Варто зауважити, що цей фразеологізм означає “used for emphasizing that something does not exist anywhere or cannot be found anywhere” [23], тобто має таке саме значення, що й лексема в українській мові.

- *вкриті шрамами* [13] – *bear the scars* [25]. Як в українській, так і в англійській мовах виявлено, що фразема має однакове значення та позначає території, на яких бувала російська армія та залишила після себе одні руйнування. Ця фразема використана у статті про Ірпінь, місто, яке було в окупації протягом декількох місяців.

- *спалені та розтрощені вицент* [13] – *burned to the ground* [25]. В українській мові репрезентація військових дій виражена за допомогою словосполученням, проте в англійській мові використана фразема *burned to the ground*. Цей фразеологізм означає “to completely destroy a building by fire” [18]. Проте, значення фразеологізму в англійській мові виявляє відмінне семантичне значення від словосполучення в українській мові. Лексема означає те, що будинки

були знищені російськими військами, проте в англійській мові фразема показує те, що будинки були спалені. Тому, значення охарактеризовано не точно.

ЛСП «патріотичність», яка в українській та англійській мовах виокремлена за допомогою спільних лексем та фразем та із однаковим семантичним значенням:

- *вірних ідей захисту України* [13] – *loyal to the idea of defending Ukraine* [25];
- *Ми сильні, ми потужні.* [13] – *We are strong, we are powerful.* [25];
- *боротися за життя* [13] – *to fight for life* [25];
- *Я впевнена, що Україна переможе і залишиться незалежною державою* [13] – *I'm confident that Ukraine is going to win and stay an independent state* [25].

Лексико-семантичне поле «патріотизм» виявлено й за допомогою уточнення в англійській мові. Наприклад, *я хочу побачити перемогу* [13] – *I want to see the victory of Ukraine* [25]. Українською мовою лексема *перемога* означає лише одне – ‘перемога України у війні’. Проте, англійською мовою *victory* уточнене, оскільки використано словосполучення ‘the victory of Ukraine’, для того, аби читачі точно зрозуміли про яку перемогу йдеться.

ЛСП «зброя»/«weapon» передано за допомогою лексем на позначення назв зброї, техніки тощо, яка використовується у процесі бойових дій. Зазвичай назви зброї мають одне і те саме лексичне значення в обох мовах:

- *HIMARS* [13; 25]. Українською та англійською мовою назва цього типу артилерії використано однаково, українською мовою без перекладу. Схожим за вживання є *M720* [13; 25], назва якого використовується без перекладу.

- *реактивні системи залпового вогню (РЗСО)* [13] – *Army's Multiple Rocket Launcher System (MLRS)* [25].

- *гаубиця* [13] – *howitzers* [25]. В англійській та українських мовах використано лексеми, які є еквіваленти в двох мовах та позначають однаковий тип зброї. Схожим є *дрон* [13] – *drone* [25].

- *самохідна артилерійська установка з величезним стволом* [13] – *a self-propelled artillery piece with a huge barrel pointing south* [25].

- ракети малої дальності *Brimstone 1*, броневих автомобілів *Mastiff* і системи протиповітряної оборони з ракетами *Starstreak* [13] – *short-range Brimstone 1 missiles, Mastiff armoured vehicles and Starstreak missile air defence systems* [25].

У наведених прикладах лексеми на позначення військової техніки передаються без перекладу в обох мовах, тому вирази мають однакове семантичне значення. Проте, лексеми, які використані для характеризування цієї техніки, перекладені українською та англійською мовами, проте ці лексеми мають однакове семантичне значення, тому є тотожними та еквівалентними. Схожим є приклад системи протиповітряної оборони [13] – *IRIS-T - air defence system - the Iris-T* [25].

- старі автомати *Калашникова* [13] – *the old Kalashnikovs* [25]. В українській мові назва автомату вказана разом із описовою конструкцією, проте в англійській мові не вказано, що йдеться про автомат, проте ця зброя поширена, тому не потребує пояснення.

ЛСП «наслідки військових дій» показано, що в українській та англійських мовах використані різні лексеми:

- продовольча криза [13] – *food crisis* [25]. В українській мові звертають увагу на загальну кризу у сфері продовольства, тоді як у англійській мові використовується лексема «*food*» для опису того ж питання.

- зростають ціни на зерно [13] – *grain prices soar* [25]. Українською мовою наслідок військових дій виражений за допомогою нейтрально забарвленої лексики, проте англійською мовою показано, що слово *soar* є експресивно забарвленим, оскільки воно означає «взлетіти», та у наведеному прикладі виявляє підвищення цін на зерно через блокаду українських портів.

- блокада чорноморських портів [13] – *blockade of Black Sea ports* [25]. У цьому прикладі показано, що в обох мовах використано однакові лексеми для визначення однакових семантичних значень.

Для позначення військових об'єктів та військових дій, які застосовуються арміями в англійській та українській мовах виражені однаковими лексемами, наприклад:

- позиції [13] – *positions* [25];

- *лінія фронту* [13] – *front line* [25];
- *лінія оборони* [13] – *defense line* [25];
- *база окупантів* [13] – *occupant base* [25];
- *оборону Миколаєва* [13] – *the defence of the southern city of Mykolaiv* [25].

У цьому прикладі уточнено, у якій частині України знаходиться місто, яке тримає оборону від окупантів. Таке уточнення пов'язане із тим, що для українських читачів зрозуміло розташування Миколаєва, коли для іноземних читачів потрібне уточнення щодо місця знаходження Миколаєва на карті України.

- *окупованих регіонів* [13] – *occupied by Russian forces* [25]. У поданому прикладі також виявлено, що в англійській мові використовується уточнення, що території окуповані саме російськими військами, аби іноземці розуміли хто окупант, а хто захищає свою землю.

- *ЗСУ* [13] – *Armed Forces of Ukraine* [25]. Назва армії України в українських статтях зазвичай записана за допомогою абрєвіатури, у той час як в англійських статтях виявлено використання повної форми цієї лексеми.

- *провокація* [13] – *provocation* [25]. Однакова лексема використана в українській та англійських мовах.

Окреме ЛСП утворюють звання та військові титули Збройних сил України та армії росії, які передаються за допомогою еквівалентів в англійській мові. Наприклад:

- *прикордонник* [13] – *border guard* [25];
- *танкісти* [13] – *tankers* [25];
- *генерал-майор Дмитро Марченко* [13] – *Maj Gen Dmytro Marchenko* [25].

В англійській мові виявлено те, що титул виражено за допомогою скорочення, проте означає одне і те ж.

- *генерал* [13] – *general* [25].

Окрім офіційних звань людей у проаналізованих статтях виявлено й використання лексем, які позначають вигадані звання владою росії або на позначення осіб, які виконують негативну роль, та належать до лексико-семантичного поля «назви осіб супротивної сторони»:

- *коллаборант* [13] – *collaborator* [25]. Для позначення людей, які перейшли на бік ворога, в англійській та українській мовах використано лексеми із однаковим семантичним значенням.

- *орда* [13] – *Russian horde* [25]. В українській мові лексема *орда* означає армію росії, проте в англійській мові ця сама лексема є уточненою за допомогою прикметника *Russian*, оскільки для іноземних читачів лексема *horde* не несе такого семантичного навантаження, як для українського читача.

- *російський окупант* [13] – *Russian occupier* [25]. В українській та англійській мовах використано еквівалентні лексеми для позначення однакових понять та однакових семантичних значень.

- *москаль* [13] - *moskal/ Russian soldier* [25]. В українському варіанті статей рідко, проте помічене використовується образлива форма *москаль*, яка означає жителів росії загалом. Проте, в англійській мові такої лексеми немає, оскільки це неперекладна одиниця. Тому, для передачі цієї одиниці використано або транслітерований варіант із поясненням цієї лексеми, або використано варіант *Russian soldier*, який відразу пояснює значення лексеми, проте це значення відрізняється від значення, яке закладене в українській мові. Тобто, можна визначити, що в українській та англійських мовах використані різні лексеми для позначення одного і того ж поняття.

Отже, проаналізувавши лексеми та фраземи, які використані у статтях The BBC News та BBC News Україна, для репрезентації війни росії проти України, ми побачили, що у різних лексико-семантичних групах використано як різні, так і однакові лексеми та фраземи, які характеризуються однаковим, чи частково відмінним, семантичним значенням.

Варто зауважити, що у 34 прикладах виявлено використання еквіваленту лексем в українській та англійській мовах, що становить 78% від усіх проаналізованих лексем. У 11 випадках виявлено, що в українській та англійській мовах використані різні лексеми на позначення тих чи інших понять, що становить 23% від загальної кількості проаналізованого матеріалу. Зауважимо, що використання однакових лексем зумовлене, що в обох мовах наявні тотожні поняття та вона мають однакове семантичне значення.

## 2.4. Аналіз контекстуальних варіацій у використанні лексико-семантичних одиниць

Дослідження передбачає відслідковування тенденцій в зміні лексики, яка змінюється залежно від контексту, в якому вона використовується. Війна в Україні є складною та багатогранною подією, і її висвітлення відбувається у різних формах, залежно від аудиторії, цілей комунікації та засобів масової інформації. Аналіз контекстуальних варіацій у використанні лексико-семантичних одиниць (далі – ЛСО) базується на вивченні публікацій «BBC News» і «BBC News Україна», опублікованих за період 2022–2024 рр., який охоплює початок і активну фазу російського вторгнення в Україну, що дозволяє простежити, як змінювалися мовні стратегії в залежності від розвитку конфлікту, змін на фронті, міжнародної реакції та ескалації подій. Нижче нами будуть проаналізовані контекстуальні варіації ЛСО у публікаціях «BBC News Україна» (див. рис. 2.4.).

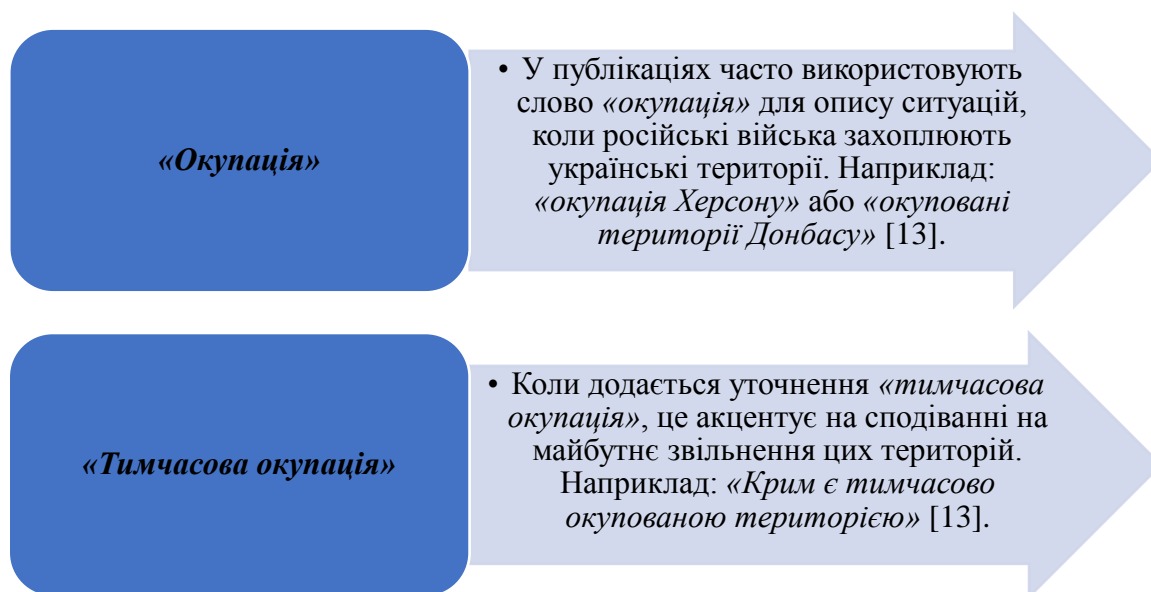


Рис. 2.4. Варіації ЛСО за просторово-часовим контекстом, на основі публікацій «BBC News Україна», джерело створене автором

Контекстуальні варіації ЛСО варіюються залежно від правового контексту, в якому вони використовуються, та як висвітлюють юридичну легітимність чи нелегітимність дій різних сторін конфлікту, зокрема термінів, які стосуються міжнародних договорів та правових дій, пов'язаних із російсько-українською війною (див. рис. 2.5.).

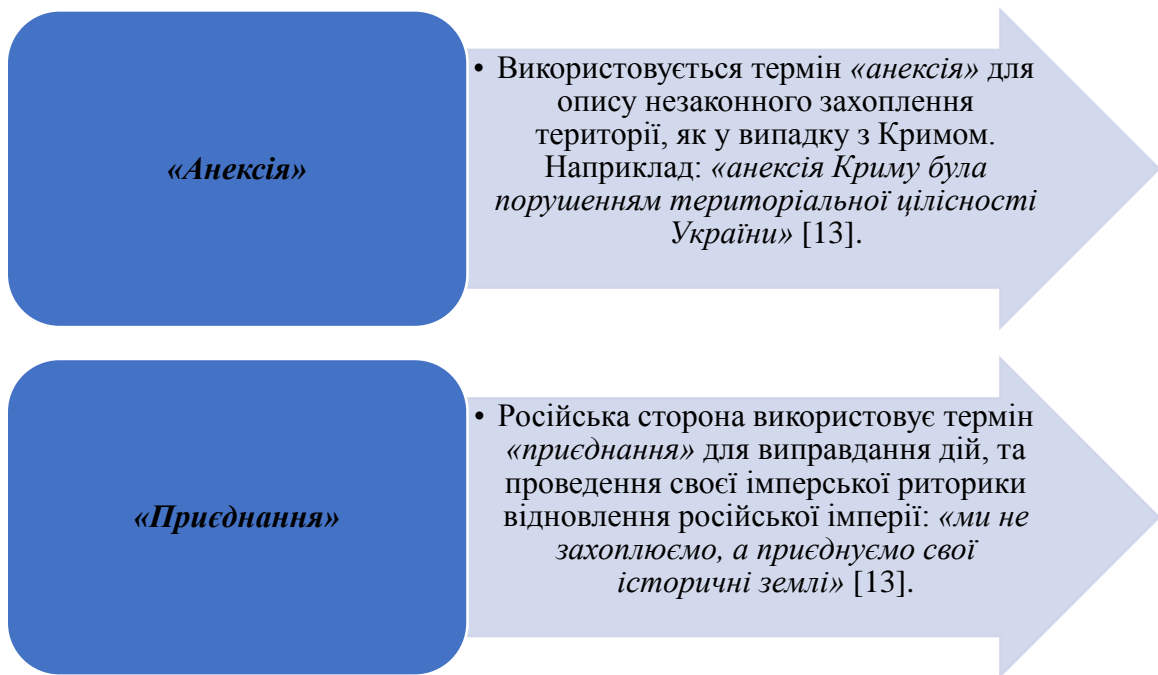


Рис. 2.5. Варіації ЛСО за правовим контекстом, на основі публікацій «BBC News Україна», джерело створене автором

Далі нами охарактеризовано варіації ЛСО за військовим контекстом, зосереджуючись на термінах, що відображають бойові дії, засоби, тактики та військові результати в контексті російсько-української війни (див. табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

### Варіації ЛСО за військовим контекстом, «BBC News Україна»

№	Варіації	Особливості вживання
1.	«Військова операція» / «Агресія» / «Війна»	В офіційних російських джерелах конфлікт називається <i>«спеціальною військовою операцією»</i> (далі – СВО). Цей термін мінімізує серйозність подій. Наприклад: <i>«Нами було розпочато СВО для протидії нацизму на території України»</i> . У публікаціях BBC News Україна використовується термін <i>«агресія»</i> або <i>«війна»</i> , підкреслюючи незаконність дій і масштабність подій. Наприклад: <i>«Російська агресія проти України»</i> або <i>«повномасштабна війна»</i> .
2.	«Контрнаступ» / «Відступ»	Термін <i>«контрнаступ»</i> використовується для опису активних дій ЗСУ з метою відвоювання територій. Наприклад: <i>«ЗСУ було розпочато контрнаступ на Харківщині та Херсонщині»</i> . Слово <i>«відступ»</i> використовується, коли йдеться про відхід російських військ із певних позицій. Наприклад: <i>«Російські війська змушені відступати під тиском українських сил»</i> .
3.	«Дрони» / «Камікадзе»	Слово <i>«дрон»</i> часто використовується для опису безпілотних літальних апаратів, які застосовуються в бойових діях. Наприклад: <i>«Україна планує виробити у 2024 році більше мільйона дронів»</i> . Коли йдеться про дрони, які використовуються для ударів і самознищення, як іранські <i>«Shahed-136»</i> , у новинах з’являється уточнення <i>«дрони-камікадзе»</i> , що описує їхню специфіку.

Примітка: джерело складене автором на основі [13]

Проаналізуємо варіації ЛСО за гуманітарним контекстом, зокрема особливу увагу буде приділено термінології, що стосується гуманітарних аспектів, таких як: евакуація цивільного населення, гуманітарна допомога (див. табл. 2.3.). Дослідження спрямоване на виявлення специфіки використання варіацій, що відображають гуманітарну кризу, міжнародну допомогу, а також вплив війни на соціальні групи, які перебувають у найвразливішому становищі.

Таблиця 2.3.

### Варіації ЛСО за гуманітарним контекстом, «BBC News Україна»

№	Варіації	Особливості вживання
1.	«Зелені коридори» / «Евакуаційні маршрути»	Поняття «зелені коридори» часто використовується в новинах для опису домовленостей про безпечну евакуацію мирних жителів із зон бойових дій. Наприклад: <i>Україна домовилась з російською стороною про «зелений коридор» для жителів Маріуполя.</i> У ситуаціях, коли ці коридори не працюють через порушення російськими військами, можуть використовуватися вирази на кшталт «недотримання домовленостей» або «обстріли під час евакуації». Наприклад: <i>«росія в чергове порушила домовленості та бостріляла «евакуаційний маршрут».</i>
2.	«Біженці» / «Внутрішньо переміщені особи»	Слово «біженці» використовується, коли мова йде про українців, які через війну залишають країну. Наприклад: <i>«Польща прийняла найбільшу кількість біженців з України в Європі».</i> Для тих, хто змушений переїхати в інші регіони України, використовується термін «внутрішньо переміщені особи» або «ВПО». Наприклад: <i>«Число ВПО в Україні зросло від початку повномасштабного вторгнення 2022 року».</i>

Примітка: джерело складене автором на основі [13]

Для порівняння ми розглянемо контекстуальні варіації ЛСО в публікаціях англomовного видання BBC News стосовно російсько-української війни. Зокрема, ми зосередимося на тому, як різні терміни та вирази впливають на сприйняття подій як всередині України, так і в міжнародному контексті. Під час аналізу особливу увагу буде приділено тому, як зміна контексту використання термінів може відображати або формувати громадську думку, підвищуючи або знижуючи моральний дух населення.

Такий підхід дозволить нам краще зрозуміти, як мова стає інструментом в умовах війни і яким чином вона може впливати на міжнародну політику та соціальні наративи. Загалом, варіації відображають тональність, точність термінології та політичні нюанси, що мають на меті інформувати міжнародну аудиторію (див. табл. 2.4.).



Таблиця 2.4.

## Варіації ЛСО за політико-правовим контекстом, «BBC News»

№	Варіації	Особливості вживання
1.	« <i>Invasion</i> » / « <i>Conflict</i> » / « <i>War</i> »	Найчастіше використовується термін « <i>invasion</i> », який чітко вказує на агресивний і незаконний характер дій росії, що підкреслює односторонність агресії. Наприклад: « <i>russia's invasion of Ukraine</i> ». В деяких контекстах можуть використовуватися більш загальні терміни, як « <i>conflict</i> », коли акцент робиться на тривалість війни чи багатосторонні наслідки. Наприклад: « <i>the Ukraine conflict has caused a global energy crisis</i> ». « <i>War</i> » часто використовується, щоб позначити повномасштабні бойові дії та їх наслідки для світового порядку. Наприклад: « <i>The war in Ukraine has displaced millions</i> ».
2.	« <i>Annexation</i> » / « <i>Illegal annexation</i> »	Слово « <i>annexation</i> » (анексія) використовується для опису дій росії щодо захоплення територій України, як в Херсонській, Запорізькій та інших областях в 2022 р., а також Криму в 2014 р. Наприклад: « <i>russia's annexation of Crimea was widely condemned</i> ». Термін « <i>illegal annexation</i> » (незаконна анексія) підкреслює міжнародну відмову визнавати ці території російськими, що створює чіткий політичний і правовий акцент. Наприклад: « <i>The illegal annexation of Ukrainian territories by Russia has sparked global outrage</i> ».

Примітка: джерело складене автором на основі [25]

Видання BBC News, як один з провідних світових інформаційних ресурсів, відіграє важливу роль у формуванні міжнародного порядку. Актуальність аналізу варіацій ЛСО у військовому контексті обумовлена не лише динамікою подій на фронті, а й впливом мовних стратегій на сприйняття війни як в Україні, так і за її межами (див. табл. 2.5.).

Таблиця 2.5.

## Варіації ЛСО за військовим контекстом, «BBC News»

№	Варіації	Особливості вживання
1.	« <i>Separatists</i> » / « <i>Russian-backed forces</i> »	У статтях, що описують події до повномасштабної війни 2022 р., часто використовувався термін « <i>separatists</i> » для опису проросійських бойовиків на Донбасі. Наприклад: « <i>Fighting between Ukrainian forces and russian-backed separatists</i> ». Від початку повномасштабної війни термін « <i>russian-backed forces</i> » (сили, підтримувані росією) використовується для підкреслення прямої участі росії у війні, що зменшує асоціації з внутрішньою боротьбою. Наприклад: « <i>russian-backed forces launched attacks on Ukrainian positions</i> ».
2.	« <i>Occupation</i> » / « <i>Control</i> »	Термін « <i>occupation</i> » (окупація) використовується для позначення контролю Росії над українськими територіями силою. Наприклад: « <i>the russian occupation of parts of southern Ukraine</i> ». У більш нейтральних описах використовується слово « <i>control</i> » (контроль) для підкреслення тимчасового стану фактичного управління територіями без прямого наголосу на легітимність чи тривалість. Наприклад: « <i>russian forces now control large parts of Donetsk</i> ».

Примітка: джерело складене автором на основі [25]

Політико-дипломатичний контекст війни в Україні в рамках аналізу Варіацій ЛСО «BBC News» є ключовим для розуміння того, як формуються певні наративи і політичні позиції. Важливо звернути увагу на те, як використання мовних одиниць відображає ставлення різних акторів до війни та її учасників. Важливим аспектом є також використання термінів, пов'язаних із дипломатичними зусиллями. Наприклад, словосполучення «мирні переговори» або «дипломатичні зусилля» свідчить про прагнення до розв'язання конфлікту мирним шляхом, в той час як «санкції» або «тиск» можуть акцентувати на агресивних методах впливу (див. рис. 2.6.).



Рис. 2.6. Варіації ЛСО за політичним контекстом, на основі публікацій «BBC News», джерело створене автором

Аналіз варіацій ЛСО в дипломатичному контексті дозволяє не лише зрозуміти, як мова формується під впливом війни, а й виявити глибинні соціокультурні, юридичні та емоційні аспекти, що впливають на формування міжнародної політики та суспільної думки. Такий аналіз може також показати, як різні політичні актори використовують мову для впливу на сприйняття війни, що, в свою чергу, формує громадську думку та політичні рішення (див. рис. 2.7.).



Рис. 2.7. Варіації ЛСО за дипломатичним контекстом, на основі публікацій «BBC News», джерело створене автором

Варіації ЛСО в англomовному виданні BBC News у гуманітарному та інформаційному контексті можуть виявлятися через вживання термінів, які характеризують стан цивільного населення: «*refugees*», «*displaced persons*»; та рівень проінформованості: «*propaganda*», «*disinformation*» (див. табл. 2.6.).

Таблиця 2.6.

### Варіації ЛСО за гуманітарним та інформаційним контекстом, «BBC News»

№	Варіації	Особливості вживання
1.	« <i>Refugees</i> » / « <i>Displaced persons</i> »	Термін « <i>refugees</i> » (біженці) застосовується до українців, які через війну виїхали до інших країн. Наприклад: « <i>Millions of Ukrainian refugees have fled to neighboring countries</i> » (див. Додаток Б). Для тих, хто залишив свої домівки, але залишився в Україні, використовується термін « <i>internally displaced persons</i> » (ВПО). Наприклад: « <i>The war has displaced over six million people within Ukraine</i> ».
2.	« <i>Propaganda</i> » / « <i>Disinformation</i> »	Термін « <i>propaganda</i> » (пропаганда) використовується для опису російської державної інформаційної кампанії. Наприклад: « <i>russian propaganda has been fueling false narratives about the war</i> ». Частіше використовується термін « <i>disinformation</i> » (дезінформація), щоб підкреслити свідоме розповсюдження неправдивої інформації. Наприклад: « <i>disinformation about the war has been spreading rapidly on social media</i> ».

Примітка: джерело складене автором на основі [25]

Важливими для нашого дослідження є статті обох видань за 2022 р., оскільки вони відображають початок динаміки контексту російсько-української війни. Зокрема, стаття BBC News Україна *«За цей тиждень українських прапорів на Донбасі стало більше. Український прапор вже в Лимані»* [28], відображає складну динаміку війни, а також соціокультурні та емоційні аспекти, пов'язані з нею. Зокрема, вживання слова *«успіх»* має позитивну конотацію, яке вживається для опису досягнень українських військ, що позитивно впливає на моральний стан як військових, так і населення: *«міністр оборони США Ллойд Остін у суботу привітав з успіхом України щодо взяття під контроль міста Лиман на сході України»* [28], в якому слово *«успіх»* функціонує не лише як інформаційна одиниця, а й як інструмент формування позитивного наративу на міжнародній арені.

Щодо мовленнєвих евфемізмів, у тексті термін *«радикальні заходи»* вживається для пом'якшення закликів до крайніх дій, таких як використання ядерної зброї, що може викликати паніку: *«росії треба використовувати радикальні заходи та будь-яку зброю для захисту своєї території»* [28], термін *«радикальні»* намагається втримати сказану інформацію в межах контрольованої риторики, що не провокуватиме масового занепокоєння. При цьому, використання терміну *«ядерне озброєння»* вказує на загрозу ескалації конфлікту, що має серйозні наслідки для міжнародної безпеки: *«Кадиров закликав вживати радикальних заходів ... аж до оголошення воєнного стану на прикордонних територіях та використання ядерного озброєння»* [28].

Англомовне видання BBC News опублікувало у тому ж місяці 2022 р. статтю *«Ukraine war: Russian troops forced out of eastern town Lyman»* [29], яка акцентує увагу на військовій ситуації в Україні, зокрема на відступі російських військ з важливого стратегічного міста Лиман. Наприклад, слово *«setback»* має позитивну конотацію, адже вказує на невдачу або затримку в досягненні цілей: *«in a move seen as a significant setback for its campaign in the east»* [29]. У цьому контексті, воно описує серйозний удар по російському військовому іміджу та стратегії. Конотація слова підкреслює не лише військові втрати, але й

психологічний аспект, адже таке визнання може вплинути на моральний дух військ та населення, яке підтримує військові дії.

Словосполучення «*significant superiority*» є евфемізмом, який вживається для опису переваги українських військ: «*acknowledging that the Ukrainians had 'significant superiority in forces' in the area*» [29]. Воно замінює більш різкі формулювання, що підкреслюють поразку російської армії. На нашу думку, це може свідчити про прагнення уникнути прямого конфлікту в словах, але все ж сигналізує про серйозні проблеми для російських сил, що також може бути використано для підтримки морального духу українських військ та населення, підтверджуючи їхню боротьбу за звільнення територій.

Вживання терміна «*nuclear weapons*» вказує на ескалацію риторики з боку російських лідерів, особливо в умовах військових невдач: «*the Chechen leader and hardline Moscow ally, Ramzan Kadyrov, to comment that Russia should consider using low-yield nuclear weapons in the face of such defeats*» [29]. Заяви про можливе використання ядерної зброї можуть свідчити про паніку та безвихідь, в якій опинилася росія, а також про спроби залякати противника. Цей термін викликає тривогу і може бути використаний як інструмент психологічного тиску на міжнародну спільноту.

Тенденції зміни контекстуальних варіацій проявляють в статті BBC News Україна «*Знищення «Новочеркаська» в Криму: що він віз, чому так сильно вибухнув і скільки загинув*» 2023 р. [30]. Зокрема, підкреслюється вплив знищення російського великого десантного корабля (далі – ВДК) «Новочеркаськ» на військову ситуацію в Чорному морі та на стратегічні можливості російського флоту. Використання терміна «удар» свідчить про активну військову позицію України, підкреслюючи контекст оборонної війни: «*російська влада визнала загибель однієї людини, поранення чотирьох та «пошкодження», які отримав великий десантний корабель «Новочеркаськ», що стояв біля причалу в порту Феодосії під час удару українських повітряних сил ракетами Storm Shadow*» [30].

Використання термінів «знищення» («Україна стверджує, що корабель знищений»), «вибух» («На відеозаписах помітно, що вже після того, як корабель загорівся, на ньому стався великий вибух») і «потужність» («Така велика

потужність вибуху дозволяє припустити, що всередині корабля був вибухонебезпечний вантаж») надає статті драматичного відтінку, що може впливати на емоційне сприйняття читача. Корабель представлено не лише як військовий об'єкт, але й як символ російських військових амбіцій, що зазнають значних втрат.

Українське видання намагається бути об'єктивним, проте деякі формулювання, а саме «пошкодження», можуть використовуватися для мінімізації масштабів втрат або руйнувань: «про характер пошкоджень міноборони росії нічого не повідомляє...» [30]. Також, присутні терміни, які можуть сприйматися як намагання представити військові дії в позитивному світлі для української сторони, наприклад, «зниження можливостей» чи «руйнування» («У середині вересня радник керівника офісу президента України М. Подоляк називав три головні напрямки цієї кампанії: зниження можливостей російської протиповітряної оборони, руйнування військових логістичних маршрутів, що проходять через півострів, та вплив на Чорноморський флот») [30]. Також, текст статті містить специфічну військову термінологію, таку як «ВДК» (корабель), «Storm Shadow» (тип ракети), що вказує на технічний аспект військових дій і дозволяє читачам зрозуміти контекст сучасних бойових операцій: «В 2021 р. у складі Чорноморського флоту Росії було п'ять ВДК, ще шість прийшли у січні 2022 р. зі складу Північного, Балтійського та Тихоокеанського флотів» [30].

Аналіз контекстуальних варіацій у використанні ЛСО на основі статті BBC News «Ukraine war: Does attack on russian ship make a difference?» 2023 р. [31], показав, що у тексті розглядається важливість удару по російському кораблю для України. Зокрема, вживається такий термін як «boost» для опису підвищення морального духу: «For Kyiv, the sight of russia's Novocherkassk landing ship being hit in an air strike was a much-needed boost» [31]. Термін демонструє позитивний вплив удару на мораль українців та їх віру в здатність до успішної оборони. Терміни «retreat» і «destroyed» використовуються для опису невдач російських військ: «Russia says the Novocherkassk was damaged, while Ukraine says it was destroyed» [31]. Вказані терміни мають негативну конотацію для російської сторони, оскільки вони підкреслюють слабкість і втрати армії, тоді як для України

такі терміни створюють відчуття успіху. Термін «*supplies*» використовується для опису важливості логістики для війни: «*Ships like this are used to deliver ammunition and drones*» [31]. Термін вказує на значущість забезпечення військовими ресурсами та його вплив на результат боїв, акцентуючи на тому, що знищення російських шляхів постачання може призвести до стратегічних проблем. У тексті статті також використовується евфемізм «*setback*» для пом'якшення визнання невдачі росіян: «*The retreat came amid fears thousands of soldiers would be encircled in the town, Russia's defence ministry said*» [31]. Цей термін згладжує негативні наслідки для російських військ і їхній імідж, замінюючи більш жорстке «*defeat*».

Аналіз статті BBC News Україна за 2024 р. «*Зеленський представив українцям свій план перемоги. У ньому 5 пунктів і секретні додатки*» [32], дозволив виявити різні контекстуальні варіації, які підкреслюють специфіку ситуації, в якій перебуває Україна перед виборами в США. Зокрема, конотація слів і фраз, використаних у плані, має позитивне значення для українського суспільства.

Наприклад, терміни «*перемога*», як сказав В. Зеленський: «*перемога дає можливість жити на своїй землі, за своїм законом і обирати своє майбутнє*» [32], та «*економічний потенціал*» викликають асоціації з надією, зміцненням національної ідентичності та відновленням суверенітету: «*за його словами, економічний потенціал України є однією з ключових «загарбницьких цілей росії у війні*» [32]. У той же час, фрази, пов'язані з військовими діями, як-от «*удари по території росії*», можуть мати негативні конотації в контексті викликів та загроз, але також сигналізують про рішучість та готовність до боротьби: «*пункт включає продовження операцій на території росії та зняття обмежень щодо ударів по її території*» [32].

У статті також присутні мовленнєві евфемізми, що використовуються для пом'якшення реальності війни та зменшення страху серед населення. Зокрема, вживання таких слів як: «*оборона*», «*стримування*» та «*далекобійні ракети*», що свідчить про спробу збалансувати реалії військових дій і необхідність підтримувати моральний дух населення. Фраза «*повернення війни на територію*»

Росії» демонструє активну позицію України у війні. Також, план передбачає: «розширення використання дронів і ракет», що відображає сучасні тенденції ведення війни та адаптацію до нових технологій.

Для порівняння контексту нами було проаналізовано статтю BBC News за 2024 р. «*Zelensky gives his 'victory plan' a hard sell in the US – did the pitch fall flat?*» [33], яка показала намагання В. Зеленського знайти підтримку для України серед американських політиків з позиції політичного дискурсу. Зокрема, термін «*victory plan*» використовується як символ рішучості української влади у боротьбі проти російської агресії: «*A chance for President Volodymyr Zelensky to present his boldly named 'victory plan' to America's most powerful politicians...*» [33]. Водночас у тексті простежуються різні конотації, які підкреслюють емоційний та політичний контекст висловлювань.

Фраза «*big mistake*», що вказує на можливі негативні наслідки для українсько-американських відносин: «*His remarks about Trump and Vance were a 'big mistake', says Mariya Zolkinina...*» [33], адже такі висловлювання можуть погіршити взаєморозуміння та співпрацю. Однак термін «*very good relationship*», використаний Трампом, має негативну конотацію для України, оскільки вказує на можливість компромісів між США та Росією, які можуть загрожувати українським інтересам: «*Trump declared he had a 'very good relationship' with both Zelensky and Russia's Vladimir Putin...*» [33].

Аналі тексту дав змогу виявити численні мовленнєві евфемізми, які використовуються для пом'якшення політичних заяв. Наприклад, фраза «*settle the war*» може вказувати на намір знайти компроміс у конфлікті, не акцентуючи на можливих територіальних поступках: «*The Republican candidate again voiced his intention to quickly 'settle' the war...*» [33], що допомагає уникнути емоційних реакцій з боку української громадськості.

Термін «*security guarantees*» є ще одним прикладом, що замінює більш різкі висловлювання про військову допомогу, підкреслюючи мирний характер домовленостей: «*Also thought to be in the plan is a plea for more robust security guarantees...*» [33], що дозволяє В. Зеленському представити свої вимоги в більш прийнятному світлі, відповідному міжнародній політиці. Щодо неологізмів які



активно використовуються в контексті російсько-української війни, слід виділити: «*long-range missiles*» – це не лише технічний термін, а й символ прагнення України до посилення своїх оборонних спроможностей: «*Ukraine's request to be able to use Western-made long-range missiles...*» [33].

У процесі аналізу лексико-семантичних варіацій у публікаціях BBC News та BBC News Україна виявлено суттєві відмінності в підходах до формування наративів у англійському та українському контекстах. Зокрема, видання BBC News адаптує лексику для міжнародної аудиторії, дотримуючись точності та нейтральності, при цьому надаючи відповідну політичну та соціальну конотацію. При цьому, важливою різницею є використання термінології: українське видання застосовує терміни, які відображають національні реалії та переживання населення, тоді як англійське видання часто вдається до більш загальних термінів, що може зменшувати емоційний вплив на читача.

## **2.5. Вплив мовленнєвої політики та маніпуляції на лексико-семантичну репрезентацію**

Аналіз мовленнєвої політики та маніпулятивних стратегій у матеріалах BBC News Україна щодо російсько-української війни дає змогу зрозуміти, як медіа впливають на сприйняття подій і яким чином мова використовується для формування певних смислових рамок. Мовні засоби, що використовуються в новинах, здатні підсилювати або нейтралізувати емоційні реакції аудиторії, формувати політичну оцінку або нейтральний тон висвітлення. Наприклад, у статті про стратегію українських військових йдеться: «*Зеленський готує ще один план на час війни. Він про те, що зробить сама Україна*» [34].

Використання терміна «*план перемоги*» надає тексту позитивної конотації, підкреслюючи стратегічні дії, спрямовані на відновлення контролю над територіями. Таке формулювання не тільки показує, що українська влада має чітке бачення своїх цілей, але й впроваджує емоційний елемент надії у читачів. Загалом, BBC News Україна відома своєю прагматичною та об'єктивною журналістикою, зокрема завдяки намаганням дотримуватися балансу і точності (див. табл. 2.7.), що проявляється і в тому, як на ресурсі висвітлюється війна в Україні.

### Мовленнєва політика BBC News Україна щодо війни в Україні

№	Підхід	Особливості
1.	Патріотичний	У статтях про бойові дії на Донбасі зазначено: <i>«Українські військові продовжують утримувати свої позиції на фронті, незважаючи на інтенсивні штурмові дії з боку російських сил»</i> . Використання терміна <i>«українські військові»</i> підкреслює легітимність дій збройних сил України. Формулювання не лише вказує на захисну позицію України, але й акцентує увагу на активній обороні. Оскільки українська сторона не може бути нейтральною, вибір слів у цьому випадку підкреслює її роль як захисника національних інтересів та територіальної цілісності.
2.	Упереджений	У матеріалах про міжнародну реакцію на війну в Україні зазначено: <i>«Війна в Україні триває, і міжнародна спільнота продовжує засуджувати російську агресію, закликаючи до посилення санкцій проти Росії»</i> . Українська редакція чітко використовує термін <i>«російська агресія»</i> , щоб підкреслити відповідальність Росії за війну. Використання таких термінів не суперечить прагненню до об'єктивності, оскільки міжнародна спільнота також кваліфікує дії Росії як агресію.
3.	Порівняльний	У статтях про вплив війни написано: <i>«Війна в Україні викликала нові глобальні загрози, подібні до тих, що виникли під час Другої світової війни»</i> . Формулювання <i>«глобальні загрози»</i> підкреслює, що ситуація в Україні має серйозні наслідки для геополітичної стабільності, а також, що міжнародна спільнота має враховувати уроки інших війн для адекватної реакції на події в Україні.

Примітка: джерело складене автором на основі [13]

У новині про бойові дії зазначено: *«Попри це, підготовлені штурмові частини ЗСУ, зокрема 80-та окрема бригада ДШВ, проломивши рубіж оборони біля кордону, стрімко просувалися вглибину російської території і заходили в тил противнику. Підрозділи рф, які переважно склалися зі строковиків і прикордонників, в більшості випадків були змушені здаватися в полон»* [35]. Фраза *«проломивши рубіж»* або *«стрімко просувалися»* акцентує увагу на досягненнях українських військових, підкреслюючи їх ефективність у контексті бойових дій, що не лише демонструє прогрес, але й формує враження про активну оборону та контратаку.

У матеріалі BBC News Україна про висвітлення війни в Україні, В. Зеленський наголошує на протистоянні *«добра і зла»*, а також *«світла та темряви»*, підкреслюючи легітимність боротьби українського народу за свободу. Наприклад, під час святкування Дня Незалежності він заявив: *«Ми поборемо всіх, хто нас намагається знищити. Ми станемо світлом для всього світу»* [13]. Дане

висловлювання підкреслює його рішучість і надію на перемогу над агресором. Також, він зазначив: «Нам потрібно об'єднатися, щоб вигнати темряву з нашої землі» [13]. Метафори світла і темряви не лише символізують війну в Україні, але й відображають моральний аспект боротьби за свободу і гідність. Висловлювання є прикладом порівняльного, метафоричного підходу в мовленні, що використовує образи, здатні зворушити емоції слухачів [36].

Аналіз мовленнєвої політики англomовного видання BBC News потребує розгляду кількох важливих аспектів, які включатимуть не лише вибір термінології, але й загальний підхід до висвітлення подій, що відбуваються в Україні, а також ставлення міжнародної спільноти до всіх сторін конфлікту (див. табл. 2.8.). При цьому хочемо зауважити, що BBC News намагається дотримуватися стандартів журналістської етики, що вимагають нейтральності та об'єктивності.

Таблиця 2.8.

### Мовленнєва політика BBC News щодо російсько-української війни

№	Підхід	Особливості
1.	Нейтральний	У матеріалах про конфлікт BBC News часто використовує терміни, такі як « <i>military operations</i> » та « <i>conflict</i> » замість більш емоційно забарвленої лексики « <i>war</i> ». Наприклад: « <i>the conflict in Ukraine has resulted in significant displacement of civilians</i> », що уникає емоційно заряджених термінів і подає інформацію в прямолінійний спосіб. Нейтральна позиція має на меті забезпечити опис ситуації, мінімізуючи емоційний відгук та зберігаючи добросовісність.
2.	Емоційний	У статтях BBC News використовуються терміни, що підкреслюють стійкість українського народу: « <i>spirit of resistance</i> » (дух опору) або « <i>bravery</i> » (хоробрість). Вирази акцентують на рішучості та хоробрості українських військових і громадян, підкреслюючи їхню боротьбу за національний суверенітет і ідентичність. Наприклад: « <i>Ukrainian forces are fighting bravely to reclaim their territory, embodying the spirit of resistance against aggression</i> ». Таке формулювання демонструє, як боротьба України формує відчуття солідарності з міжнародною аудиторією.
3.	Порівняльний	BBC News часто проводить паралель між війною в Україні та іншими конфліктами. Наприклад про гуманітарні наслідки війни зустрічається формулювання « <i>humanitarian crisis</i> », яке ілюструє, як війна в Україні має подібний руйнівний характер як під час сирійського конфлікту: « <i>the ongoing conflict in Ukraine shares similarities with the Syrian civil war, particularly in terms of the humanitarian crisis and the involvement of external powers</i> ». Такі порівняння також допомагають зрозуміти уроки, які можна винести з минулих конфліктів.

Примітка: джерело складене автором на основі [25]

Також, слід окремо виділити агрегатний підхід, в якому BBC News використовує терміни, які вказують на ширші наслідки конфлікту, такі як *«geopolitical implications»* (геополітичні наслідки), що дозволяє читачам усвідомлювати, що війна в Україні має наслідки не лише для регіону, а й для глобальної політики. Наприклад: *«analysts warn that the conflict in Ukraine may have significant geopolitical implications for Europe»* [37].

Критичний підхід BBC News фокусується на правових аспектах війни, використовуючи терміни, пов'язані з порушенням міжнародного права, такі як *«war crimes»* (військові злочини), що підкреслює серйозність ситуації та відповідальність, яку несуть сторони конфлікту: *«reports of war crimes in Ukraine are being investigated by international bodies»* [38].

Загалом, мовленнєва політика BBC News щодо війни в Україні варіюється від нейтрального до емоційного. Різноманітність термінів та формулювань дозволяє створити комплексний портрет війни, який враховує як фактичні обставини, так і емоційні складові.

Аналіз маніпуляцій, які здійснюються BBC News та BBC News Україна, є важливим завданням для розуміння медійної політики та впливу на громадську думку. У цьому контексті важливо визначити, як медіа використовують мовні та комунікаційні стратегії для формування сприйняття подій, зокрема війни в Україні. Зокрема, українське видання BBC News можна структурувати за такими категоріями маніпуляцій:

1) *Емоційність термінів*. Використання термінів таких як *«агресія»*, *«геноцид»* та *«окупанти»*, має потужний вплив на сприйняття війни і супротивника. Вказані слова здатні викликати у читачів сильні емоції – страх, гнів або співчуття – що, в свою чергу, формує негативне ставлення до ворога та сприяє підтримці національної єдності. Як приклад заголовок новин: *«Агресія Росії призвела до сотні жертв серед цивільного населення в містах Буча, Ірпінь та Гостомель (див. Додаток Б, В, Г)»*; *«На тимчасово окупованих територіях чоловіків мобілізують до лав окупаційного війська»*; *«геноцид українського населення в Ізюмі (див. Додаток Д)»* [13]. В такому контексті слово *«агресія»*, *«геноцид»* та *«окупанти»* підкреслюють ворожі дії супротивника і створюють

негативний імідж ворога, активуючи емоції читачів.

2) *Формування образу ворога.* Використання термінів, які акцентують на негативних рисах супротивника, таких як: «*вороги*», «*загарбники*» чи «*найманці*», допомагають створити чіткий образ зла, що підкреслює його агресивність і недобрі наміри, зміцнюючи патріотичні почуття та мобілізуючи населення. Наприклад, серед таких заголовків можна виділити: «*Ворог просунувся на Покровському напрямку*»; «*Загарбники продовжують обстрілювати ракетами цивільні об'єкти*»; «*росія вербує найманців з Африки для війни в Україні* [13]. В даному випадку терміни не лише акцентують увагу на неправомірності дій, але й викликають обурення та готовність до опору серед населення.

3) *Сприйняття військових дій.* Вживання термінів на кшталт «*стратегічні об'єкти*», «*захист*» або «*звільнення*» зменшують критику військових операцій і підвищують довіру до уряду. Наприклад: «*Військові сили України завдали удару по стратегічним об'єктам ворога*»; «*В рамках захисту інфраструктурних об'єктів було завдано удару по нафто-газовим складам росії*»; «*На Курищині було звільнено три населенні пункти в рамках літнього контрнаступу*» [13]. Використання зазначених термінів надають легітимності військовим діям, формуючи позитивний наратив.

4) *Акцент на стражданнях цивільних осіб.* Вживання термінів, таких як «*жертви*» чи «*гуманітарна катастрофа*» привертає увагу до гуманітарних аспектів війни, які викликають співчуття та бажання допомогти. Наприклад використання таких заголовків як: «*Гуманітарна катастрофа в Україні: кількість біженців досягає критичного рівня*»; «*Стало відомо про нові жертви серед дітей унаслідок війни*» [13]. В даному випадку термін «*гуманітарна катастрофа*» та «*біженці*» підкреслюють незворотність ситуації, спонукаючи уряд та Президента до активних дій.

5) *Гуманізація війни.* Опис життя біженців і використання термінів, таких як «*тимчасовий захист*», «*біженці*» і «*соціальні виплати*», можуть створити враження, що проблема біженців є короткочасною і не вимагає тривалої підтримки, що може зменшити увагу до довгострокових наслідків війни і потреби у стабільній підтримці біженців. Наприклад, про це свідчать заголовки: «*Біженці*

з України отримують тимчасовий захист в Європі»; «Уряд відмінив соціальні виплати ВПО біженцям які виїхали з України» [13].

Для детального аналізу маніпуляцій в контексті висвітлення російсько-української війни в англomовному виданні BBC News, пропонуємо розглянути наступні аспекти, що ілюструють, як мова та структурування інформації впливають на сприйняття новин читачами з інших країн:

1) *Вибір слів та емоційна забарвленість*. Використання терміна «*invasion*» однозначно підкреслює агресивний характер дій росії, формуючи образ ворога. Слово «*devastation*» вказує на значні руйнування та страждання, викликані цими діями. Такий вибір слів створює емоційний відгук у читачів, спонукаючи їх сприймати війну як трагедію, що може привести до формування співчуття та підтримки України серед міжнародної спільноти. Як приклад заголовків новин: «*russian invasion of Ukraine has led to widespread devastation*»; «*russian Invasion Causes Unprecedented Destruction in Ukraine*»; «*Devastating Impact of russia's Invasion: Thousands Displaced and Cities in Ruins*» [25].

2) *Метафори та образи*. Використання метафори «*ticking time bomb*» створює враження терміновості та небезпеки, що може спонукати читачів відчувати загрозу, підкреслюючи, що ситуація може швидко погіршитися. Метафора «*powder keg*» вказує на ситуацію, що може вибухнути в будь-який момент, створюючи враження терміновості щодо потреби в міжнародній допомозі. Наприклад: «*The conflict is a ticking time bomb waiting to explode*»; «*The Humanitarian Crisis is a Powder Keg Ready to Blow*» [25]. Така образність може стимулювати публічні обговорення та активні дії на міжнародному рівні, наприклад, у вигляді санкцій або гуманітарної допомоги.

3) *Вибіркове представлення фактів*. Вживання слова «*claims*» може створити враження, що інформація є спірною або недостатньо підтвердженою, що може підірвати довіру до повідомлень з українського боку. Однак термін «*retaken key territories*» підкреслює успіхи українських військ, що може викликати оптимізм серед читачів.

Наприклад: «*Ukraine claims to have retaken key territories from russian forces*»; «*Ukrainian officials claim significant advances in the Kharkiv region*» [25], в

останньому заголовку фраза «*significant advances*» (значні успіхи) підкреслює позитивний розвиток ситуації для України, що може підвищити моральний дух та оптимізм у середовищі читачів.

4) *Негативні конотації*. Вживання терміна «*aggressor*» створює чітке розмежування між «злом» (росією) та «добром» (Україною), що сприяє формуванню однозначної громадської думки про війну. Слово «*terror tactics*» (тактики терору) створює асоціації з насильством та страхом, що підсилює негативний образ росії як держави-терориста, що не зупиняється ні перед чим для досягнення своїх «*імперських цілей*» (див. Додаток E). Наприклад, серед заголовків звучать такі: «*The aggressor state continues its assault on Ukraine*»; «*Terror tactics employed by russian forces target innocent Ukrainians*» [25].

5) *Перекручування контексту та негативна характеристика ворога*. Фраза «*tensions remained high*» може вказувати на нестабільність і вразливість ситуації, навіть після оголошення про припинення вогню, що формує відчуття, що мирні угоди не є стійкими, що може призвести до песимістичних настроїв серед читачів. Наприклад: «*After the ceasefire was declared, tensions remained high between both sides*» [25].

Фраза «*existential danger to humanity*» (екзистенційна загроза для людства) акцентує увагу на потенційно катастрофічних наслідках ядерної війни, що може призвести до мобілізації міжнародних зусиль для запобігання конфлікту та посилення санкцій проти росії. Як приклад: «*russia's threats of nuclear escalation pose an existential danger to humanity*» [25].

Таким чином, хоча обидва видання використовують певні маніпулятивні прийоми, їхні підходи відрізняються за акцентами і стратегіями. BBC News Україна, намагаючись мобілізувати національну та міжнародну підтримку, використовує емоційно заряджені терміни та формує чіткий образ ворога. У той час як BBC News, пропонуючи більш нейтральний підхід, також зосереджується на важливих аспектах конфлікту, проте може не завжди викликати той самий рівень емоційного відгуку.

## 2.6. Перспективи мирного врегулювання конфлікту через мовленнєві засоби

У контексті перспектив мирного врегулювання конфлікту через мовленнєві засоби, йдеться про те, як терміни та фрази, що стосуються дипломатії, переговорів, припинення вогню, домовленостей та миру, використовуються для опису можливих рішень конфлікту. При цьому, важливо звертати увагу на те, як медіа представляють позиції сторін щодо миру та які лексеми використовуються для позначення дипломатичних зусиль або умов, необхідних для досягнення миру. Зокрема, нижче нами будуть проаналізовані лексеми, що стосуються мирного врегулювання у виданні BBC News Україна:

1) *«Мирні переговори», «перемир'я» («Президент В. Зеленський заявив, що Україна готова до мирних переговорів, але виключно на умовах, що забезпечать суверенітет і територіальну цілісність країни»;* *«Мирні переговори між Україною та росією не можуть бути успішними, поки тривають обстріли цивільного населення та критичної інфраструктури»)* [13]. Використовуються для позначення спроб досягти миру, але ці терміни часто супроводжуються скепсисом, враховуючи агресивну поведінку росії.

2) *«Гарантії безпеки», «пакет стримування» («Україна продовжує наполягати на наданні їй міжнародних гарантій безпеки після завершення війни, які б запобігли повторенню агресії з боку росії»;* *«Гарантії безпеки для України можуть включати зобов'язання країн Заходу щодо військової допомоги у разі майбутньої агресії»;* *«Зеленський наголосив на необхідності міжнародного пакету стримування, який би передбачав жорсткі економічні санкції у відповідь на будь-які спроби порушити суверенітет України»)* [13]. Українське видання часто наголошує на необхідності гарантій для безпеки країни в майбутньому, що є важливою умовою для мирного процесу.

3) *«Мирна угода».* Часто використовується для опису потенційного документу, який міг би встановити постійний мир між сторонами конфлікту. Наприклад: *«Для досягнення тривалого миру необхідна мирна угода, яка врахує інтереси України та її безпеку»;* *«Для підписання мирної угоди між Україною та росією необхідні гарантії, що подальші військові дії не повторяться»;* *«Мирна*



*угода може бути досягнута лише за умов повного виведення російських військ з української території» [13].*

4) *«Дипломатичне вирішення»*. Вживається у контексті підкреслення необхідності діалогу замість продовження військових дій (див. Додаток Є). Наприклад: *«Президент наголосив на важливості дипломатичного вирішення конфлікту»; «Україна готова до дипломатичного вирішення конфлікту, але це можливе лише за підтримки міжнародної спільноти та дотримання міжнародного права»; «Дипломатичне вирішення конфлікту є ключовим для забезпечення довготривалого миру в регіоні» [13].*

5) *«Компроміс»*. Цей термін з'являється в українському дискурсі рідше і зазвичай у негативному контексті, оскільки компроміс може означати поступки з боку України. Наприклад: *«Компроміси можливі лише тоді, коли безпека країни гарантована»; «Компроміси, які передбачають втрату територій, для України є неприйнятними, оскільки це загрожує суверенітету держави»; «Компроміс у переговорах може стати можливим лише за умов повного відновлення кордонів України 1991 року» [13].*

6) *«Посередники»*. Лексема використовується для позначення ролі третіх країн або організацій у мирних переговорах. Наприклад: *«Україна готова працювати з посередниками для встановлення миру»; «Роль посередників є ключовою у забезпеченні прозорості та надійності мирного процесу»; «Посередники, такі як Туреччина, сприяють встановленню зернових коридорів та нагляду за його дотриманням» [13].*

7) *«Відбудова»*. Часто вживається у контексті планів післявоєнного відновлення територій, що тісно пов'язано з мирними домовленостями. Наприклад: *«Після встановлення миру відбудова зруйнованих міст стане пріоритетом уряду»; «Уряд України вже розробляє план відбудови інфраструктури в постраждалих від війни регіонах»; «Європейські партнери обіцяють підтримку Україні у відбудові країни після завершення війни» [13].*

Щодо лексем, які вживає англійське видання, то для позначення мирного врегулювання BBC News використовує, такі як:

1) «*Ceasefire*» (припинення вогню). Один з найпоширеніших термінів, який використовується в англomовному виданні для опису можливих кроків до мирного врегулювання. Наприклад: «*Both sides have agreed to a ceasefire, but previous attempts to halt the fighting have collapsed within days*»; «*International mediators are pushing for a ceasefire to allow civilians to evacuate the most dangerous areas*» [25].

2) «*Peace talks*» (мирні переговори) або «*Peace process*» (мирний процес). Термін використовується для опису дипломатичних зусиль між сторонами, але часто в нейтральному або навіть песимістичному ключі, враховуючи складність досягнення компромісу. Наприклад: «*The peace process is hindered by ongoing hostilities in the region*»; «*Peace talks between Ukraine and russia have stalled, with both sides blaming each other for the continued hostilities*»; «*While peace talks continue, there are growing concerns about whether a lasting agreement can be reached*»; «*The peace process has been slow, with intermittent talks failing to yield a breakthrough*»; «*Analysts warn that the peace process could collapse entirely if the fighting continues to escalate*» [25].

3) «*Security guarantees*» (гарантії безпеки). Англomовне видання використовує цей термін у більш загальному контексті, не так часто фокусуючись на потребах України, як це робить українське видання. Наприклад: «*Ukraine insists that any peace agreement must include robust security guarantees from Western nations*»; «*Security guarantees are a key demand for both sides, but finding a mutually acceptable framework remains challenging*» [25].

4) «*Diplomatic engagement*» (дипломатична взаємодія). Вказує на важливість активних зусиль міжнародної спільноти у пошуку шляхів до миру. Наприклад: «*Western diplomats continue to advocate for diplomatic engagement between Ukraine and russia*»; «*Western nations are calling for renewed diplomatic engagement to resolve the conflict peacefully*»; «*Diplomatic engagement is crucial, but the lack of trust between the two sides has made progress difficult*» [25].

5) «*Truce*» (перемир'я). Використовується для тимчасового припинення вогню, що може стати основою для мирних переговорів. Наприклад: «*The two sides agreed to a temporary truce to allow humanitarian aid into the conflict zones*»;

«A temporary truce was agreed upon to allow humanitarian aid to reach besieged towns»; «The truce is fragile, with both sides accusing each other of violations» [25].

6) «De-escalation» (деескалація). Вживається для опису зменшення військових дій або напруги. Наприклад: «International calls for de-escalation continue as both sides seek a peaceful resolution»; «Calls for de-escalation are growing as the conflict threatens to spill over into neighboring regions»; «Efforts to achieve de-escalation have so far been unsuccessful, with fighting intensifying in key areas» [25].

7) «Sanctions relief» (пом'якшення санкцій). Іноді згадується в контексті обговорення умов мирних угод, коли Росія вимагає зняття санкцій в обмін на припинення військових дій. Наприклад: «Sanctions relief remains a contentious issue in peace negotiations»; «russia has made sanctions relief a key condition for agreeing to any ceasefire or peace deal»; «Sanctions relief could be on the table as part of broader negotiations aimed at ending the conflict» [25].

Важливість аналізу метафор і символічних лексем у контексті перспектив мирного врегулювання конфлікту полягає в їх здатності формувати громадське сприйняття та наратив. Мовленнєві засоби можуть підкреслювати необхідність діалогу, співпраці та компромісу, створюючи позитивний образ мирного процесу. Вони також можуть вказувати на емоційні аспекти, такі як надія чи страх, що впливають на готовність суспільства підтримувати зусилля з мирного врегулювання. Таким чином, розуміння цих мовних засобів може сприяти більш ефективному комунікуванню в рамках мирних переговорів. Нижче ми проаналізуємо метафори та символічні лексеми BBC News Україна:

1) «Боротьба за мир» та «Шлях до миру». Метафора підкреслює активність і зусилля, які потрібно вкласти для досягнення миру. Вона може вживатися у контексті висвітлення зусиль українських лідерів та міжнародних партнерів для припинення конфлікту. Наприклад: «Українська влада веде боротьбу за мир, звертаючись до міжнародних організацій за підтримкою»; «Міжнародні організації підтримують боротьбу за мир в Україні, надаючи гуманітарну допомогу та фінансування»; «Шлях до миру буде складним, але без діалогу

неможливо досягти стабільності»; *«Перемовини відкривають нові можливості на шляху до миру, але вимагають терпіння від усіх учасників процесу»* [13].

2) *«Затишшя перед бурею»*. Метафора вказує на тимчасове затишшя, що може передувати новим конфліктам або ескалації насильства. Вона може використовуватися для опису моментів між активними бойовими діями. Наприклад: *«Спостерігачі відзначають затишшя перед бурею, коли обидві сторони готуються до нових військових дій»*; *«Таке затишшя перед бурею викликає занепокоєння серед місцевих жителів, які побоюються нових нападів»* [13].

3) *«Вогонь надії»*. Метафора, що відображає оптимізм і прагнення до миру. Вона використовується для підкреслення надії на позитивні зміни. Наприклад: *«Вогонь надії горить у серцях українців, незважаючи на труднощі»*; *«Вогонь надії зберігається, оскільки населення вірить у можливість відновлення мирного життя»*; *«Вогонь надії горить яскраво, коли молодь об'єднується заради майбутнього без війни»* [13].

Англомовне видання BBC News для позначення перспектив мирного врегулювання війни, використовує такі символічні лексеми як:

1) *«Light at the end of the tunnel»* (світло в кінці тунелю). Метафора, яка часто використовується для опису надії на мирне врегулювання після тривалої війни. Наприклад: *«There may finally be light at the end of the tunnel as peace talks resume»*; *«After months of intense negotiations, there may finally be light at the end of the tunnel as both sides show willingness to compromise on key issues»* [25]. Остання метафора використовувалася для опису позитивних змін у переговорах між Україною та росією, підкреслюючи надію на досягнення миру після тривалої боротьби.

2) *«Weapons of diplomacy»* (зброя дипломатії). Метафора для опису використання дипломатичних інструментів замість військових засобів. Наприклад: *«The weapons of diplomacy are the only way to bring an end to the bloodshed»*; *«In an age where military solutions often overshadow dialogue, leaders emphasized that the weapons of diplomacy must prevail to ensure lasting peace»* [25].

3) «*Roadmap to peace*» (дорожня карта до миру). Часто вживається для опису конкретного плану мирного врегулювання. Наприклад: «*Leaders have proposed a roadmap to peace, though many obstacles remain*»; «*The newly proposed roadmap to peace outlines specific steps that both parties must take to de-escalate tensions and move towards a sustainable resolution*» [25].

Таким чином, спостерігаємо як українське видання BBC News часто використовує більш емоційно забарвлені метафори та символічні лексеми, що підкреслюють боротьбу між світлом і темрявою, а також героїчність українських захисників. Англomовне видання більш схильне до вживання нейтральних метафор, що акцентують на дипломатії та мирних зусиллях, що свідчить про різні підходи до репрезентації війни, зумовлені національними контекстами та цільовою аудиторією.

Лексика співпраці та єдності відіграє важливу роль у лексико-семантичній репрезентації мирного врегулювання війни в Україні. Терміни формують уявлення про важливість колективних зусиль у досягненні миру та стабільності. В умовах війни акцент на співпраці між державами, міжнародними організаціями та суспільством підкреслює, що лише спільні дії можуть привести до ефективних результатів. Зокрема, українське видання BBC News використовує такі лексеми співпраці та єдності як:

1) «*Коаліція*». Термін вживається для позначення об'єднання держав або організацій з метою досягнення спільних цілей, зокрема у військових або політичних питаннях. Наприклад: «*Коаліція західних держав продовжує надавати військову підтримку Україні у боротьбі з агресією*»; «*США об'єднали зусилля для надання Україні військової та фінансової допомоги*» [13].

2) «*Партнерство*». Термін акцентує на взаємодії між Україною та іншими державами, яке ґрунтується на спільних інтересах та зобов'язаннях. Наприклад: «*Співпраця України з НАТО в рамках нової ініціативи підтверджує важливість партнерства у сфері безпеки*»; «*Важливо встановити партнерські відносини між Україною та Польщею для відновлення країни*» [13].

3) «*Союз*». Термін часто використовується для позначення формальних об'єднань, які мають на меті спільну діяльність або захист інтересів учасників.

Наприклад: *«Союз Люблінського трикутника обговорює спільні дії щодо відновлення економіки після війни в Україні»; «ЄС заявив про свою рішучу підтримку суверенітету України у боротьбі проти російської агресії»* [13].

4) *«Співпраця»*. Термін вказує на процес взаємодії між різними сторонами, зокрема в гуманітарній та військовій сферах. Наприклад: *«Співпраця між урядом України та міжнародними організаціями є критично важливою для надання гуманітарної допомоги»; «Співпраця між Україною та Туреччиною є критично важливою для зміцнення обороноздатності наших військових у повітрі»* [13].

Лексеми співпраці та єдності англomовного видання BBC News вживаються в новинах, щоб показати важливість спільних зусиль у подоланні глобальних викликів та загроз, які виникли через російську агресію в Україні, а також відновленні миру через такі лексеми як:

1) *«Unity»* (єдність). Єдність підкреслює важливість спільних дій на міжнародному рівні, заохочуючи країни об'єднатися задля підтримки України. Поняття також стосується внутрішньої єдності українського суспільства в умовах війни. Наприклад: *«Global leaders emphasized the importance of unity in supporting Ukraine during the war»; «The unity of the Ukrainian people has been a source of strength in the face of aggression»* [25].

2) *«Solidarity»* (солідарність). Термін виражає підтримку та співчуття партнерів до України, що втілюється в різних формах допомоги – від фінансових внесків до прийому біженців. Наприклад: *«The international community has shown solidarity with Ukraine through various forms of assistance»; «In a remarkable display of solidarity, numerous nations have sent supplies and humanitarian aid to those affected by the war»* [25].

3) *«Cooperation»* (співпраця). Термін вживається в контексті реалізації програм допомоги та розвитку відновлення після війни в Україні. Наприклад: *«The cooperation between local organizations and government agencies has been crucial in providing relief to displaced families»; «International cooperation has led to the establishment of various support networks for those affected by the war»* [25].

4) *«Partnership»* (партнерство). Поняття включає в себе співпрацю між державами, приватним сектором та міжнародними організаціями для досягнення

спільних цілей, таких як відновлення інфраструктури та підтримка економіки України. Наприклад: «*Through partnership agreements, several countries have committed resources to help rebuild affected regions*»; «*The partnership between Ukraine and Western nations has facilitated the flow of essential supplies*» [25].

5) «*Support*» (підтримка). Слово вживається в контексті підтримки від партнерів у формі: військової, гуманітарної або економічної допомоги. Наприклад: «*In a show of support, nations around the world have pledged financial aid to bolster Ukraine's defenses*»; «*The United Nations has called for increased support for humanitarian efforts in Ukraine*» [25].

Таким чином, українському виданні BBC News використовуються такі терміни, як: «*коаліція*», «*партнерство*», «*союз*», «*співпраця*», які фокусуються на об'єднанні зусиль для досягнення спільних цілей у військовій та гуманітарній сферах. Вони ілюструють важливість міжнародної підтримки та взаємодії, яка є критично важливою для подолання наслідків війни.

Англомовне ж видання BBC News вживає терміни, такі як: «*unity*», «*solidarity*», «*cooperation*», «*partnership*» та «*support*», які підкреслюють важливість спільних дій на глобальному рівні. Терміни акцентують увагу на підтримці України з боку міжнародної спільноти, виражаючи готовність країн співпрацювати у вирішенні гуманітарних і безпекових проблем, пов'язаних із конфліктом.

Загалом, обидва видання, використовують лексему співпраці та єдності, щоб підкреслити важливість міжнародної підтримки та спільних дій у контексті війни в Україні. Використання подібних термінів у новинах свідчить про спільне розуміння важливості координації дій на міжнародному рівні для вирішення сучасних викликів, що постали перед Україною.

## Висновки до Розділу 2

У процесі аналізу статей The BBC, які описують події в Україні після повномасштабного вторгнення, виявлено, що в статтях українською мовою використовуються такі лексико-семантичні поля, як «*війна*», «*агресія* та

жорстокість», «руйнування», «патріотичність», «зброя», «наслідки війни», «військових об'єктів», «особи-вороги».

Під час аналізу лексем та фразем для репрезентації війни в англійській мові виявлено використання таких ЛСП «war», «brutality», «destruction», «military action», «patriotism», «weapon», «military ranks», «military object».

Порівнявши лексем та фразем для репрезентації війни в Україні в українській та англійських мовах показано, що більшість лексем використовуються у обох мовах та передаються за допомогою перекладу з української мови. Такі лексеми становлять 78% від загальної кількості проаналізованих лексем та фразем. Проте, виявлено використання й інших лексем та фразем, що становить 23% від загальної кількості лексем та фразем.

Обидва видання використовують певні маніпулятивні прийоми, їхні підходи відрізняються за акцентами і стратегіями. BBC News Україна, намагаючись мобілізувати національну та міжнародну підтримку, використовує емоційно заряджені терміни та формує чіткий образ ворога. У той час як BBC News, пропонуючи більш нейтральний підхід, також зосереджується на важливих аспектах конфлікту, проте може не завжди викликати той самий рівень емоційного відгуку.

У процесі аналізу перспектив мирного врегулювання конфлікту виявлено відмінності у підходах до формування наративів. Наприклад, українське видання використовує більш емоційно заряджену лексику, як-от «коаліція», «партнерство», «союз», «співпраця», щоб акцентувати на єдності зусиль для підтримки України та створити образ ворога, що мобілізує національну і міжнародну підтримку. Англійське видання натомість використовує терміни на кшталт «unity», «solidarity», «cooperation», «support» - більш нейтральні одиниці, що орієнтовані на міжнародну аудиторію. Вони також підкреслюють важливість співпраці, але без національного акценту, залишаючись у більш нейтральному тоні. Обидва видання акцентують на єдності та співпраці, використовуючи лексеми, які відображають спільні цілі міжнародної підтримки для подолання наслідків війни в Україні.



## ВИСНОВКИ

Лексико-семантична репрезентація війни росії проти України є важливою частиною опису військових подій. У нашій роботі проаналізовано лексико-семантична репрезентація війни українською та англійською мовами на матеріалі The BBC News та BBC News Україна.

Упродовж дослідження було досягнути мету дослідження, а саме проаналізовано засоби лексико-семантичної репрезентації війни росії проти Україні на The BBC News та BBC News Україна.

Для досягнення мети виконано завдання дослідження, а саме:

1) Розкрито поняття «лексико-семантичне поле». Лексико-семантичне поле – це автономне об'єднання лексем, які поєднані однією гіперсемою. Тобто, ЛСП – це набір лексем, які є структурованими у цьому полі та охоплюють ту чи іншу сферу концепту. Ознаками ЛСП є наявність семантичних відношень, їх системний характер, залежність лексичних одиниць між собою у складі ЛСП, автономність та зв'язок різних ЛСП між собою.

2) При огляді способів та характерних рис репрезентації війни виявлено, що для опису подій військового конфлікту використовуються спеціалізовані терміни з військової галузі, а також військовий жаргон, що представляє собою неофіційну та функціонально звужену мову, властиву військовослужбовцям. Репрезентація війни характеризується значною кількістю термінів та активним використанням скорочень та аббревіатур.

3) Проаналізовано лексеми та фраземи англійською та українською мовою у статтях The BBC News та BBC News Україна. Проаналізувавши лексичні одиниці, показані такі лексико-семантичні поля у статтях на тему війни в Україні: ЛСП «війна», ЛСП «агресія», ЛСП «руйнування», ЛСП «патріотизм», ЛСП «зброя», ЛСП «наслідки війни», ЛСП «військові об'єкти», ЛСП «військові підрозділи», ЛСП «військові дії», ЛСП «військові звання», ЛСП «назви осіб супротивної сторони».

4) Зроблено порівняльну характеристику лексичних одиниць англійською та українською мовами. Проаналізовано 45 лексем та фразем та показано, що

використання українсько-англійських лексичних еквівалентів було показано у 34 випадках, що становить 78% проаналізованих лексем та фразем. В 11 випадках було виявлено використання різних лексичних одиниць в українській та англійській мовах для вираження певних понять, що відповідає 23% від загального обсягу проаналізованих лексем та фразем. Варто зазначити, що в обох мовах використовується спільна лексика, оскільки вона позначає одне й те саме поняття та має однакові конотації.

5) Аналіз контекстуальних варіацій у використанні лексико-семантичних одиниць у матеріалах BBC News Ukraine демонструє, як різноманітні контексти впливають на вибір та зміни лексики. Війна в Україні – подія багатогранна, і її висвітлення залежить від аудиторії, цілей комунікації та джерела. Наприклад, у військовому контексті варіації лексики включають використання термінів на зразок «військова операція», «агресія» та «війна», які мають різну тональність і впливають на сприйняття конфлікту. Так, у російських офіційних джерелах часто застосовується термін «спеціальна військова операція», що мінімізує серйозність подій і створює певний наратив про обґрунтованість дій. З іншого боку, BBC News Ukraine використовує терміни «агресія» і «війна», що підкреслює незаконність та масштабність вторгнення Росії. Термінологія, пов'язана з військовими діями, також змінюється залежно від контексту: слова «контрнаступ» або «відступ» використовуються для опису різних дій сторін конфлікту, зокрема активних дій ЗСУ або ж відступу російських військ.

Інший аспект – правовий контекст, де зміни ЛСО відображають ставлення до юридичної легітимності або нелегітимності дій. Наприклад, англійське видання BBC News використовує терміни «illegal annexation» для опису анексії Криму та захоплених територій, акцентуючи на незаконності таких дій у міжнародному контексті.

Щодо гуманітарного аспекту, у новинах часто використовуються терміни «зелені коридори» або «евакуаційні маршрути», що відображають домовленості щодо безпечної евакуації цивільного населення із зон бойових дій. У випадках недотримання цих домовленостей з боку російської сторони з'являються

формулювання, які підкреслюють небезпеку таких маршрутів, наприклад, «обстріли під час евакуації».

Політичний та інформаційний контексти охоплюють використання термінів, що відображають міжнародні відносини, наративи та інформаційну політику. Наприклад, для опису стану цивільного населення BBC News застосовує терміни «refugees» і «displaced persons», щоб точно передати статус людей, змушених покинути свої домівки через війну. Інші терміни, як «propaganda» та «disinformation», використовуються для позначення інформаційної боротьби, що супроводжує події в Україні.

Таким чином, аналіз лексичних варіацій у різних контекстах на прикладі публікацій BBC News та BBC News Ukraine демонструє, як мова стає інструментом впливу на сприйняття війни. Вибір термінології допомагає не тільки інформувати, але й формувати певне ставлення міжнародної аудиторії до подій, відображаючи правові, політичні та емоційні аспекти, що впливають на формування громадської думки та міжнародної політики.

б) Аналіз мовленнєвої політики BBC News Україна щодо російсько-української війни дійсно розкриває, як лексико-семантичні особливості можуть впливати на формування громадської думки та емоційне забарвлення новин. Використання специфічних термінів, таких як «план перемоги,» «агресія,» або «ворог,» посилює національне сприйняття й підкреслює патріотичні цінності, в той час як паралелі з іншими конфліктами на кшталт сирійської війни створюють контекст глобального значення війни в Україні.

Цікаво також те, як BBC News намагається зберігати збалансований тон у своїй англійській версії, часто застосовуючи нейтральні терміни на кшталт «military operations» чи «conflict,» що допомагає уникати зайвої емоційності та підтримувати міжнародну аудиторію на об'єктивній позиції. Проте такі поняття, як «humanitarian crisis» чи «war crimes,» додають серйозності та підкреслюють порушення міжнародного права. Це створює відчуття, що різні мовні версії можуть служити різним політичним та емоційним цілям, зважаючи на аудиторію.

Таким чином, мовленнєва політика BBC News та BBC News Україна має значний вплив на сприйняття війни як серед української, так і серед міжнародної аудиторії, водночас формуючи наратив про легітимність українського спротиву.

7) Серед мовленнєвих засобів, що використовуються BBC News Україна для опису перспектив мирного врегулювання, виділяються лексеми й метафори, які створюють емоційне забарвлення навколо подій та формують сприйняття аудиторії. Наведені приклади ілюструють, як ці засоби допомагають формувати уявлення про шлях до миру і стабільності.

В українському виданні часто підкреслюються такі терміни, як «мирні переговори», «перемир'я», «гарантії безпеки», «мирна угода» та «дипломатичне вирішення». Вони описують дипломатичні зусилля та висловлюють надію на мир, однак нерідко супроводжуються скептицизмом щодо дійсної можливості досягнення такого результату, враховуючи агресивну поведінку протилежної сторони. Метафори на кшталт «боротьба за мир» і «вогонь надії» надають висвітленню емоційного контексту, що сприяє підтримці національного оптимізму серед української аудиторії.

Водночас англomовне видання BBC News використовує такі метафори, як «light at the end of the tunnel» («світло в кінці тунелю»), що символізує надію на досягнення миру після тривалого конфлікту, а також «weapons of diplomacy» («зброя дипломатії»), яка підкреслює перевагу дипломатичних інструментів над військовими. Ці вислови не лише створюють образ мирного процесу, а й вказують на складність дипломатичного врегулювання конфлікту.

Аналіз цих мовних засобів показує, що їх вживання в медіа здатне не лише інформувати про хід мирного процесу, але й формувати суспільне ставлення до перспектив врегулювання та сприйняття аудиторії до цих зусиль, що є особливо важливим у контексті підтримки стабільності та миру.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк О. В. Репрезентація аксіосистеми в українській мовній картині світу (на матеріалі концепту вода). *Інформаційна освіта та професійно-комунікативні технології XXI століття* : зб. наук. пр. Одеса : Друк, 2008. С. 220 – 224.
2. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.16. Київ, 2002. 24 с.
3. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова : Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. К. : ВЦ «Академія», 2006. 368 с.
4. Виговський В. Л. Фразеологізація словосполучень як джерело омофразії (на матеріалі англомовної військової лексики). Житомир: ЖДПІ ім. І. Я. Франка, 1998. 45 с.
5. Зайцева М.О. Особливості перекладу термінів у текстах на військову тематику. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ. 2013. Вип. 10. Серія 9. С. 96–102.
6. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. К. : Либідь, 2001. 224 с.
7. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства : Лексикологія : підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 336 с.
8. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: В-цтво Академія, 2001. 368 с.
9. Кочерган М. П. Лексико-семантична система. *Українська мова* : *Енциклопедія* / ред.: В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк. Київ, 2004. С. 305–306.
10. Лисиченко Л.А. Лексико-семантична система української мови. Х.: Вид-во Харківського ун-ту, 1997. 129 с.
11. Пономарів О.Д., Різун В.В. Сучасна українська мова. Київ : Либідь, 2005. 488 с.

12. Практична граматика англійської мови з вправами : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Речення, іменник, прикметник, прислівник, займенник, категорія кількості, прийменник, система часу та способу дієслова / за ред. Л. М. Черноватого, В. І. Карабана. Вінниця : Нова книга, 2006. 276 с.

13. Російсько-українська війна - BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/topics/czpbw6bedqpt> (дата звернення: 18.04.2023).

14. Славінська М. С. Лексико-семантичні особливості ключових слів соціальної та комерційної реклами: зіставний аспект. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»* : зб. наук. пр. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. Вип. 43. С. 273-276.

15. Татаренко К. В. Лінгвістичні особливості висвітлення військового дискурсу (на прикладі АТО) у ЗМІ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна.* 2015. Вип. 56. С. 299-301. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf\\_2015\\_56\\_109](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_56_109)

16. Фурсіна Н. А. Дискурс сучасного військового конфлікту. Полікомплексні війни. *Економіка та держава.* 2019. № 4. С. 112–118.

17. Barnard J., Gaus E., Van Winkle S. Semantic structures. 2001.

18. Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/burn-to-the-ground>

19. Geeraerts D. Theories of Lexical Semantics. Oxford, NY: University Press, 2010. 341 p.

20. Grandy R. In Defense of Semantic Fields. London: Academic Press, 1987. P. 259–280.

21. Ipsen G. Del Alte Orient und die Indogermanen. Heidelberg: Festschrift fur W. Streirberg, 1924. P. 30-45.

22. Lyons J. Semantics. Vol. I. London–New-York–Melbourne: Cambridge University Press, 1977. 371 p.

23. Macmillan Dictionary. URL: <https://www.macmillandictionary.com/dictionary/british/from-off-the-face-of-the-earth>
24. Trier J. Worte des Wissen. Mitteilungen des Universitätsbundes. Marburg, 1931. P. 33 – 39.
25. War in Ukraine News - BBC News. URL: <https://www.bbc.com/news/world-60525350> (date of access: 18.04.2023).
26. Etaywe A., Zappavigna M. Identity, ideology and threatening communication An investigation of patterns of attitude in terrorist discourse. *Journal of Language Aggression and Conflict*. 2022. Vol. 10 (2). P. 315–350.
27. Кирилюк О. Л. Формування образу захисника в умовах інформаційної війни: лінгвокогнітивний аспект. *Львівський філологічний часопис*. 2020. № 8. С. 90–96.
28. За цей тиждень українських прапорів на Донбасі стало більше. Український прапор вже в Лимані. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/live/news-62974097?page=26> (дата звернення: 15.10.24).
29. Ukraine war: Russian troops forced out of eastern town Lyman. *BBC News*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-63102220> (дата звернення: 15.10.24).
30. Знищення «Новочеркаська» в Криму: що він віз, чому так сильно вибухнув і скільки загинув. *BBC News Україна*. 2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cyr3n770pl0o> (дата звернення: 16.10.24).
31. Ukraine war: Does attack on Russian ship make a difference? *BBC News*. 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-67826487> (дата звернення: 16.10.24).
32. Зеленський представив українцям свій план перемоги. У ньому 5 пунктів і секретні додатки. *BBC News Україна*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ce3w08447eno> (дата звернення: 17.10.24).
33. Parker J. Zelensky gives his «victory plan» a hard sell in the US - did the pitch fall flat? *BBC News*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c2lnerd17wy0> (дата звернення: 17.10.24).

34. Зеленський готує ще один план на час війни. Він про те, що зробить сама Україна. *BBC News Україна*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/article/s/c7494778zj9o> (дата звернення: 25.10.24).

35. Україна вже місяць утримує частину Курщини. Що далі? *BBC News Україна*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c0k4mvmyrpvo> (дата звернення: 25.10.24).

36. Казимір І. С. Категорія контекстуальної синонімії у світлі теорії концептуально-метафоричної інтеграції (на матеріалі газетних статей). *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. 2022. № 54. С. 50.

37. Putin gathers allies to show West's pressure isn't working. *BBC News*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/cly3ylwg4eqo> (дата звернення: 25.10.24).

38. UK to boost Ukraine funding using £2bn from Russian assets. *BBC News*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c5y3yd22rk5o> (дата звернення: 25.10.24).

39. Ukraine war: Mariupol's refugees carry wounds of battered city. *BBC News*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60935734> (дата звернення: 26.10.24).

40. Буча. Місто трупів і спалених танків, яке зупинило наступ росіян. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-60866300> (дата звернення: 26.10.24).

41. Війна в Україні: евакуація жителів міста Ірпінь після руйнування будинків. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60636477> (дата звернення: 26.10.24).

42. Невідомі факти про Гостомель. Як цей аеродром так і не став для росіян воротами в Київ. *BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-68378380> (дата звернення: 26.10.24).

43. Ukraine war: Inside the recaptured city of Izyum. *BBC News*. 2023. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-62917437> (дата звернення: 26.10.24).

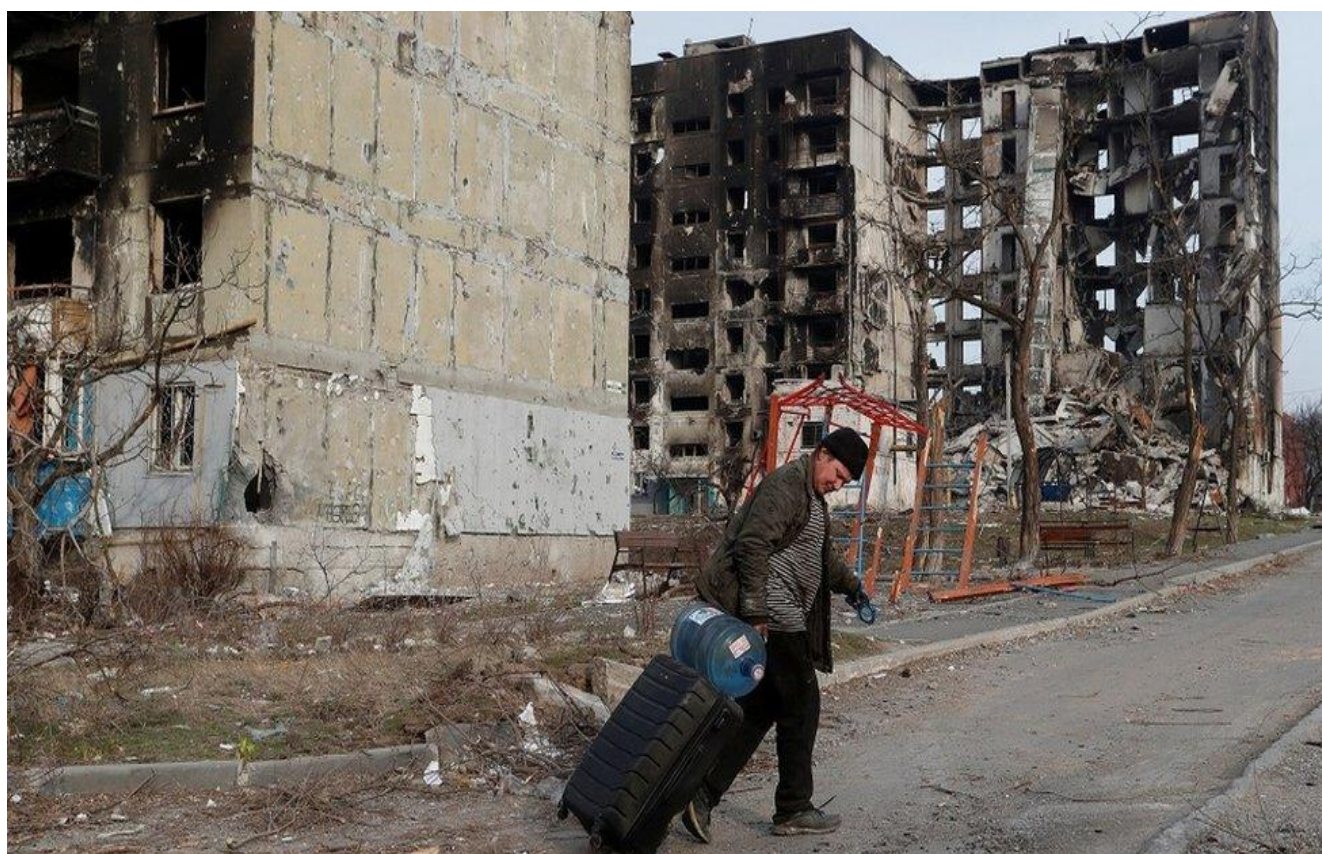
44. Ukraine in maps: Tracking the war with Russia. *BBC News*. 2024. URL: <https://www.bbc.com/news/world-europe-60506682> (дата звернення: 26.10.24).



45. Війна Росії в Україні: п'ять сценаріїв її завершення.  
*BBC News Україна*. 2022. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-60594791>  
(дата звернення: 26.10.24).

## ДОДАТКИ

Додаток А



*Рис. 3.1. Humanitarian aspect of war reporting (Mariupol, 2022), BBC News [39]*



*Рис. 3.2. Буча. Місто трупів і спалених танків, яке зупинило наступ росіян, ВВС News Україна [40]*



*Рис. 3.3. Війна в Україні: евакуація жителів міста Ірпінь після руйнування будинків, BBC News Україна [41]*



*Рис. 3.4. Невідомі факти про Гостомель. Як цей аеродром так і не став для росіян воротами в Київ, BBC News Україна [42]*



*Рис. 3.5. Ukraine war: Inside the recaptured city of Izyum, BBC News [43]*



*Рис. 3.2. Ukraine in maps: Tracking the war with Russia, BBC News [44]*



*Рис. 3.1. Війна Росії в Україні: п'ять сценаріїв її завершення, BBC News Україна*

[45]



## АНОТАЦІЯ

**Панасюк Г. П. Лексико-семантична репрезентація війни росії проти України (на матеріалі BBC News та BBC News Україна) .**

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра. Спеціальність: 035 Філологія (Прикладна лінгвістика). Освітньо-професійна програма *Прикладна лінгвістика. Переклад і комп'ютерна лінгвістика*. Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк. 72с.

Дана магістерська робота присвячена лексико-семантичній репрезентації війни Росії проти України на матеріалі новинних статей BBC News та BBC News Україна. Актуальність теми дослідження зумовлена потребою аналізу сучасних інформаційних джерел, які формують громадську думку та впливають на сприйняття війни в міжнародному контексті.

Робота містить аналіз структурно-семантичних характеристик та стилістичних засобів новинних текстів, в яких використовуються різноманітні лексичні та фразеологічні одиниці. Проаналізовано основні підходи до створення та інтерпретації таких текстів, визначено їх ключові функції та особливості.

У ході дослідження були розглянуті теоретичні засади лексико-семантичного аналізу, методи та прийоми лінгвістичного аналізу новинних текстів, а також їх значення в контексті сучасної комунікації.

Практична частина роботи включає аналіз конкретних прикладів текстів, створених англомовними та україномовними медіа у період 2022-2024 років, з особливим акцентом на матеріалах, що висвітлюють події після 24 лютого 2022 року.

Лексико-семантична репрезентація війни в статтях BBC News та BBC News Україна демонструє різноманіття мовних засобів, що використовуються для формування громадської думки. Лексеми та фраземи, що використовуються для опису війни, відображають культурні, соціальні та політичні особливості країни. В результаті дослідження було виявлено основні тенденції та особливості використання лексико-семантичних засобів у текстах на тему російсько-української війни, що дозволяє зробити висновки про ефективність таких текстів у передачі інформації та впливу на аудиторію.

**Ключові слова:** лексико-семантичне поле, репрезентація війни, лексичні одиниці, семантичний аналіз, українська мова, англійська мова, медіа, маніпуляція, патріотизм, агресія.

## ABSTRACT

### **Panasiuk H.P. Lexico-Semantic Representation of the Russian War against Ukraine (Based on Materials from BBC News and BBC News Ukraine).**

This qualification work is submitted for obtaining the master's degree. Specialty: 035 Philology (Applied Linguistics). Educational-professional program: *Applied Linguistics. Translation and Computational Linguistics*. Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, 72 pages.

This master's thesis is dedicated to the lexico-semantic representation of Russia's war against Ukraine based on news articles from BBC News and BBC News Ukraine. The relevance of the research topic is determined by the need to analyze modern information sources that shape public opinion and influence the perception of war in the international context.

The research covers theoretical foundations of lexico-semantic analysis, methods and techniques for linguistic analysis of news texts, and their significance in the context of modern communication.

The practical section includes an analysis of specific examples of texts created by English- and Ukrainian-language media during the period from 2022 to 2024, with a particular focus on materials covering events following February 24, 2022.

The lexico-semantic representation of the war in articles from BBC News and BBC News Ukraine demonstrates a variety of linguistic means used to shape public opinion. Lexemes and phrases employed to describe the war reflect the cultural, social, and political characteristics of the country. The research identifies key trends and features of the use of lexico-semantic tools in texts on the Russia-Ukraine war, providing conclusions about the effectiveness of such texts in conveying information and influencing the audience.

**Keywords:** lexico-semantic field, representation of war, lexical units, semantic analysis, Ukrainian language, English language, media, manipulation, patriotism, aggression.

## ZUSAMMENFASSUNG

**Panasiuk H. P. Lexikalisch-semantische Repräsentation des russischen Krieges gegen die Ukraine (am Beispiel von BBC News und BBC News Ukraine).**

Diese Qualifikationsarbeit wird zur Erlangung des Mastergrades eingereicht. Fachrichtung: 035 Philologie (Angewandte Linguistik). Bildungs- und Berufsprogramm: Angewandte Linguistik. Übersetzung und Computerlinguistik. Lesja-Ukrainka-Universität Wolhynien, Luzk, 72 Seiten.

Diese Masterarbeit widmet sich der lexikalisch-semantischen Repräsentation des russischen Krieges gegen die Ukraine auf der Grundlage von Nachrichtenartikeln von BBC News und BBC News Ukraine. Die Relevanz des Forschungsthemas ergibt sich aus der Notwendigkeit, moderne Informationsquellen zu analysieren, die die öffentliche Meinung prägen und die Wahrnehmung des Krieges im internationalen Kontext beeinflussen.

Die Arbeit enthält eine Analyse der strukturell-semantischen Merkmale und stilistischen Mittel von Nachrichtentexten, die verschiedene lexikalische und phraseologische Einheiten verwenden. Es werden die Hauptansätze zur Erstellung und Interpretation solcher Texte untersucht und ihre zentralen Funktionen und Eigenschaften herausgearbeitet.

Im Rahmen der Forschung wurden die theoretischen Grundlagen der lexikalisch-semantischen Analyse, Methoden und Techniken der linguistischen Analyse von Nachrichtentexten sowie deren Bedeutung im Kontext der modernen Kommunikation behandelt.

Der praktische Teil umfasst die Analyse konkreter Beispiele von Texten, die in englisch- und ukrainischsprachigen Medien im Zeitraum von 2022 bis 2024 veröffentlicht wurden, mit besonderem Fokus auf Materialien, die Ereignisse nach dem 24. Februar 2022 behandeln.

Die lexikalisch-semantische Repräsentation des Krieges in Artikeln von BBC News und BBC News Ukraine zeigt eine Vielfalt sprachlicher Mittel, die zur Meinungsbildung verwendet werden. Die zur Beschreibung des Krieges eingesetzten Lexeme und Phrasen spiegeln die kulturellen, sozialen und politischen Besonderheiten

des jeweiligen Landes wider. Die Forschung identifiziert zentrale Trends und Besonderheiten im Einsatz lexikalisch-semantischer Mittel in Texten über den russisch-ukrainischen Krieg und liefert Schlussfolgerungen zur Effektivität solcher Texte bei der Informationsvermittlung und Beeinflussung des Publikums.

**Schlüsselwörter:** lexikalisch-semantisches Feld, Kriegsrepräsentation, lexikalische Einheiten, semantische Analyse, ukrainische Sprache, englische Sprache, Medien, Manipulation, Patriotismus, Aggression.